№ 106 ՇԱԲԱԹ, 21 ՄԱՅԻՍԻ

1911

ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ, 21 ՄԱՅԻՍԻ № 106

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rèdaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առա... 10—2
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ...
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Մայիսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 7 րուբլի:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կոպ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговаго Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 22-ԻՆ 1911 Թ.

ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ

երեսնամեայ գրական գործունէութեան

I.

«ՊԱՏՒԻ ՀԱՄԱՐ», Շիրվանզադէի, 3-րդ գործողութիւն։

II.

ԱՊՈԹԷՕԶ (կենդանի պատկերներ յոբելեարի գործերից, ղեկ. նկարիչ Ե. Ի. Թադէոսեանի)։

III.

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱՆՔ ՅՈԲԵԼԵԱՐԻՆ (ուղերձների, հեռագիրների, շնորհաւորութիւնների ընթերցումը և յոբելեարի պատասխան-ճառը)։

Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։

Ծանօթութիւն.—Յոբելեարին բեմի վրա ողջունել և ուղերձ մատուցանել ցանկացողները պէտք դիմեն յոբելեանական յանձնաժողովի անդամ Գ. Մ. Ցուրինեանին (Фрейлинская ул., контора Манташева) ամեն օր, առաւ. ժամը 10-ից մինչև ցեր., ժ. 2-ը, ստանալու յատուկ տոմսակ մուտքի համար։ Տոմսակները կը տրվեն մայիսի մինչև 21-ը։

(և. շ. կ.) առ. 532. 3—2

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Այսօր, մայիսի 21-ին, Մոսկվայի դրամատիկ արտիստների խումբը՝ Ս. Ս. Եակուբովսկու ղեկավարութեամբ՝ միայն մէկ անգամ ռուսերէն լեզուով ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

„Лига свободной любви"

պիէսան 4 գործող., հեղ. Ա. ԱԲԷԼԵԱՆԻ

1, 2 և 4-րդ գործող.—Նովիկովի տանը, 3-րդ գործ.—«ազատ սիրոյ լիգայի» համար յատկացված բնակարանում։

Աշակերտ-աշակերտուհիներին մուտքն արգելվում է։ Գները՝ 30 կ.—3 ր. 50 կ.։

Ներկայացման սկիզբը երեկոյեան ժամը 9-ին։ 554. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Այսօր, շաբաթ, մայիսի 21-ին

Ընտանեկան Երեկոյթ

Սիմֆօնիական երաժշտախմբի համերգ՝ Լ. Պ. ՇՏԷՅՆԲԵՐԳԻ ղեկավարութեամբ։

Հիւրերը՝ անդամների և կանդիդատների յանձնարարութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են—տղամարդիկ 1 ր., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կոպ.։

Համերգի սկիզբը երեկ. ժամը 9-ին։ 552. 1—1

Էսսենտուկի-Պեատիգօրսկ-Կիսլովոդսկ

ԲԺ. Ա. Մ. ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ

Նախկին ասիստենտ Մ. Պ. Հ. գինեկոլոգ. կլինիկայի

Կանացի հիւանդութիւններ եւ մանկաբարձութիւն։ Փիզիքական եւ օպերատիվ մէթոդ բժշկութեան։

Էսսենտուկի, Кисловодская, д. Карагашевой.
Պեատիգօրսկ, Низон. бульв., д. Бѣликова.
Կիսլովոդսկ, Гостинница Бештау.

(օ. մ.) առ. 555. 5—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ

(ОБОИ)

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գոլ. պր. 21, տուն Արտիստակ. Ընկ., տելէֆօն № 355.

Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ ընտիր պաստառներ ամենավերջին ոճիով

ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն։ Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում։

ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ։

(և. շ.) առ. 207. 50—20

ԱՆԵՄԻԱՅԻՆ բժշկում է

ԲԱՌՈՒԷՐԻ ՍԱՆԱՏՕԳԷՆԸ

Իսկականը միայն կարմիր երանդերոլով։

(B. 45265) 543. 1—1

ՍԱՀՄԱՆԱԿԻՑ ԵՐԿԻՐՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Լուր է ստացվել, որ պարսկական սահմաններից Մուղանի անապատի շրջանն է անցել մեծ քանակութեամբ մորեխ, որը կարող է փչացնել մեր երկրի ցանքերին, եթէ միջոցներ չեն ձեռք առնվի մաքառելու մորեխի դէմ։

Ինչպէս յայտնի է, մեր երկրում տարիներից ի վեր կռիւ է մղվում մորեխի դէմ։ Բայց բաւական չէ այդ կռիւը, եթէ նոյնատեսակ վերաբերմունք չը լինի և պարսկական հողերում դէպի երկրագործի այդ պատուհասը։

Նոյնը պէտք է ասենք նաև կենդանիների ժանտախտի մասին։ Քանի անգամ է պատահել, որ եռանդուն միջոցներ գործադրելու շնորհիւ վերջ է դրվել ժանտախտին մեր երկրում։ Եւ յանկարծ նա նորից բռնկվել է մեր երկրում, որովհետև պարսկական կամ թիւրքական սահմաններից անցել են հիւանդ կենդանիներ և վարակել են մեր երկրի առողջ անասուններին։

Վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ մաքառելու գործը կարող է առաջ գնալ միայն այն ժամանակ, երբ այդ մաքառելու աշխատանքը և ջանքերը յանձն են առնում գործադրելու լիակատար կերպով ամէն կողմից, չը թողնելով այնպիսի բաներ, որոնց միջոցով աղէտաբեր ախտը մուտ գործի և համաճարակի սկիզբ դնի։

Ի՞նչ կարող ենք անել մեր երկրում, եթէ մորեխը ազատ և համարձակ հնար ունի արշաւել դէպի մեր երկիրը, ոչ մի զսպող միջոցի չը հանդիպելով իր մայր հողում, ուր բաւական հեշտ էր նրան ոչնչացնելը սաղմային վիճակում կամ նոր արթնացած շրջանում։

Երկու տարի առաջ Թիւրքիայից մեր երկիրն էին եկել երկու մասնագէտներ, որոնք այցելեցին Գանձակի մօտ գտնվող Զուռնաբադի հակաժանտախտային կայանը և ծանօթացան մեր երկրում գործադրվող հակաժանտախտային մաքառման սիստեմի հետ։ Սպասվում էր, որ շուտով նոյնատեսակ գործունէութիւն կը սկսվի Թիւրքիայում, և մեր անդրկովկասեան սահմանագիծը ապահոված կը լինի կենդանիների ժանտախտի կողմից։ Սակայն մինչև այժմ դեռ ոչ մի դրական քայլ չէ նկատվում և դեռ չեն իրագործված մաքառման միջոցներ։

Մորեխը և ժանտախտը աչքի ընկնող օրինակներ են, որոնք պէտք է ընդհանրացվեն և միւս վարակիչ հիւանդութիւնների վերաբերմամբ։

Ժամանակ է, որ մեր հարևան պետութիւնները լուրջ ուշադրութիւն դարձնեն մեր շօշափած խնդրի վրա և նրան տան նպատակայարմար գործնական լուծում։

Թէ մարդկանց, թէ տնային կենդանիներին և թէ ամբողջ տնտեսութիւններին համող փտանները պէտք է շտապեցնեն սահմանակից պետութիւններին՝ դիմելու իրական գործունէութեան և վերջ դնելու ներկայ անմխիթարական և աննպաստ դրութեան։

Ա. Քալանթար

ՍԱԼԱՐ-ՈՒԴ-ԴՕՎԼԷԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԸ

Սալար-Դօվլէ շահզադէի արշաւանքի մասին հետեւեալ նոր տեղեկութիւններն են հաղորդում մեզ Թաւրիզից, մայիսի 17-ից.

Սուլդուզում արքայազն Սալար-ուդ-Դօվլէն, շէյխ Աբդիւլ-Կադրի (շէյխ Իբադուլլայի որդու) նամակը ստանալուն պէս, մայիսի 2-ին ճանապարհվում է Նեհրի գիւղը (Նօվչէի գաւառում) շէյխ Աբդիւլ-Կադրի կալուածների կառավարչի մօտ։

Վերջինս իր տիրոջ նամակի բովանդակութեանը ծանօթանալուց յետ Նեհրի է հրաւիրում շէյխի բոլոր միւրիդ Թիւրքա-պարսկահպատակ քիւրդ ցեղապետներին և յայտնում շէյխ Աբդիւլ-Կադրի հրամանը և որոշումը, որ ամենքը իրանց իրաւասութեան տակ գտնված աշիրաթներին զինեն և հարկ եղած պատրաստութիւնները տեսնեն և պատրաստված սպասեն իրան՝ շէյխ Աբդիւլ-Կադրի գալստեան, որը շուտով Կ. Պոլսից ճանապարհվելով գալու է Նեհրի և իր միւրիդ աշայիրների գլուխն անցնելով աջակցելու է Սալար-ուդ-Դօվլէի արշաւանքին։

Նեհրիում հաւաքված քիւրդ ցեղապետներն իրանց հպատակութիւնը Սալար-ուդ-Դօվլէին յայտնելուց յետոյ Ղուրանի վրա ու իրանց Թալաղով երդվում են, որ հաւատարիմ կը մնան իրանց խոստման։ Սալար-ուդ-Դօվլէն չորս օր Նեհրի գիւղում մնալով հարկ եղած խորհրդակցութիւններն ու կարգադրութիւններն անելուց յետոյ՝ մայիսի 6-ի առաւօտեան ճանապարհվում է Սուլդուզ. գիշերը Թիւրքաց կայմակամի մօտ հիւր մնալով՝ 7-ին ճանապարհվում է Շահրիվերան գաւառը՝ գիշերելով Խոռխոռա գիւղում։

Սալար-ուդ-Դօվլէն մայիսի 8-ին, առաւօտեան, այդտեղից ճանապարհվելով և կէսօրին Խաթայի գիւղում նախաճաշելուց յետոյ՝ ճանապարհվում է Կալէյի-Ռասուլաւէթ գիւղը, ուր իջևանելով Մաջիդ-խանի որդի շէյխ-Ալի-խան Սուջայի-Մէմալիքի տանը՝ գիշերն այնտեղ հիւր է լինում. նոյն գիշերն այնտեղ է գալիս նաև շէյխ-Բաբա Սադրսադաթն, որտեղ խորհրդակցութիւն են ունենում։

Մայիսի 9-ին այդտեղից ճանապարհվում է Թիւրքաց սահմանի մօտ գտնված Սախկըզ գիւղաքաղաքն, ուր իբր թէ որոշել է նշանակել բանակատեղին։ Սալար-ուդ-Դօվլէն թէև սկզբում քիւրդական գաւառներում պտտելուց ծրպտեալ էր և քիւրդական տարազով, բայց այժմ պտտում է իբրև յայտնի արքայազն և լաւ զինված ձիաւորներով։

Սախկըզ հասնելուց յետոյ այնտեղ է կանչել ճաֆ և մի քանի այլ աշիրաթ ցեղապետներին իրանց ձիաւորներով. նաև Սախկըզ է հրաւիրել Սուլդուզի՝ Թիւրքաց կողմից նշանակված կայմակամ Մուստաֆա փաշային, որը Սուլդուզից ճանապարհվել է մայիսի 12-ին։

Սալար-ուդ-Դօվլէն քիւրդական գաւառներում ցեղապետների և կալուածատէրերի հետ տեսակցութեան ժամանակ ասել է, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը իրան խոստումներ է արել օգնելու թէ ռազմամթերքներով և թէ ղեկավարներով, և իր ասածի ապացոյցը նա է, որ Կ. Պոլսի պարլամենտի անդամ շէյխ Աբդիւլ-Կադրը Կ. Պոլսից գալիս է իրան օգնութեան, և երկրորդ՝ իր մօտ եղած Թիւրքական զօրքի օֆիցերներն են, որոնք ծպտեալ և քիւրդական տարազով պէտք է ղեկավարեն աշիրաթների բանակն և բոլոր աշայիրները պէտք է գտնվեն այդ օֆիցերների հրամանատարութեան տակ։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 և 19 մայիսի

Պետերբուրգ.—Բժիշկների համախորհուրդը գտաւ, որ միտրօպօլիտ Անտօնիի առողջութեան մէջ չափազանց զգալի բարելաւում է մտել, և հաւատացած է, որ նա շուտով կը սկսէ կանօնաւորապէս խօսել։ Միտրօպօլիտը մեկնում է Կովկաս բժշկվելու $3^1/_2$ ամսով։

Մինիստրների խորհրդի նախագահը այցելեց մամուլի ցուցահանդէսը՝ մամուլի գործերի գլխաւոր վարչութեան կառավարչի ուղեկցութեամբ։

Բագու.—Թիֆլիսի խուզարկու ոստիկանութեան նախկին պետ Րակօզօնի և երկու գործակալների գործի առիթով, որոնք մեղադրվում էին պրովօկացիական նպատակով Աբրամաշվիլիի և Չխէիձէի ձեռքով ռումբեր պատրաստել տալու մէջ, դատապարտվեցին 3—$3^1/_2$ տարով բանտարկութեան բոլորը, իսկ Րակօզօնը արդար ճանաչվեց։

Լօնդօն.—Երեկոյեան քաղաքի և հարևան կոմսութիւնների վրայով անցաւ մի կատաղի փոթորիկ։ Շատ տներ փչացվեցին. կայծակը խփեց Լօնդօնում երկու եկեղեցիների։ Սպանվեցին 7 մարդ։ Քաղաք վերադարձող բազմաթիւ հասարակութիւնը հանդիպեց հեղեղի, որ անհագին փտաններ պատճառեց թէ Լօնդօնում և թէ շրջակայքում։

Վիէննա.—Պալատական բժիշկ Կէրցլը գոհ է կայսրի Գեռէլէում չորս շաբաթ բնակվելու հետևանքներից։ Ամենօրեայ զբօսանքները ազատ օդում բարերար ազդեցութիւն են գործում կայսրի առողջութեան վրա։ Գեռէլէում կայսրն ամեն օր զբաղվում էր պետական գործերով և ոչ մի ազատ օր չունէր։

«Ֆրէմդէնբլատը» մի առաջնորդողում ընդգծում է Սօֆիայում Աւստրօ-Ունգարիայի և Բօլգարիայի միջև կնքված պայմանագրի նշանակութիւնը և չեշտում է, թէ դա հետևանք է Բօլգարիայի առաջադիմութեան։ Աւստրօ-Ունգարիայի ցանկութիւնն է բարձրացնել Բօլգարիայի պրեստիժը կուլտուրական աշխարհի աչքում։ Աւստրիան Բօլգարիային համարում է խաղաղ կուլտուրական զարգացման տարր Բալկանում։

Եկաւ կայսրը և կառքով գնաց Շէնբրուննը։

Բերլին.—Կայսրը դիմեց Բէտման Գօլվէգին մի հրովարտակով, որով ցնծագին շնորհաւորում է կանցլերին Էլզաս-Լօթարինգիայի սահմանադրութեան օրէնքը և պետական ապահովագրութեան օրինագիծը ընդունել տալու առիթով։ Կայսրը շնորհակալութիւն է յայտնում կանցլերին և նուիրում է իր լուսանկարը։ Այդ առիթով ներքին գործերի ստատս-սեկրէտար Դելբրիւկին նուիրվեց Կարմիր Արծուի մեծ խաչ՝ գոհարազարդ։

Բերլին.—Րէյխստագի նիստերը յետաձգվեցին մինչև սեպտ. 27-ը։

Պարիզ.—Արտաքին գործերի մինիստրը Վաշինգտոնի ֆրանսիական դեսպանից ստացաւ ընդհանուր միջնորդ դատարանի պայմանագրի նախնական բնագիրը, որը ստատս-սեկրէտար Նօկսը առաջարկել է հաղորդել ֆրանսիական և անգլիական կառավարութիւններին։

Պարիզ.—Ֆէզում տիրում են հինգ վաշտ հետևակ, բատարէա, մի գունդ հեծելազօր և դաշտային հիւանդանոց։ Մտադրութիւն կայ 15,000 զինուոր թողնել Րաբատի և մայրաքաղաքի միջև։

Հակառակ «Ֆիգարօյի» յայտնածին, Դէլկասէի և Կրիւպիի միջև ֆրանսիական զօրքերին Ֆէզ ուղարկելու հարցի առիթով տարաձայնութիւն չը կայ։

Ստօկհօլմ.—Րիկստագի նստաշրջանը փակվեց։

Մերձենհէյմ.—Տաուբեր գետի շրջանում Բադէնի մէջ փոթորկի պատճառած փնասը հաւասարվում է 8 միլիօն մարկի։

Նիւ-Եօրկ.—Խռովութեան ժամանակ՝ Մեքսիկայում՝ սպանվել են 40 մարդ։ Կողոպտել են կրպակները, կառավարական և մասնաւոր տները։ Կատարվում են հրդեհումներ։

Ֆէզ.—Մուլէյ-Հաֆիդը պաշտօնական արաւ մեծ վէզիր Գլաուին, որի ճղճումները առաջ բերին ներկայ ապստամբութիւնը։ Սուլթանը խլեց Գլաուից իր նուիրած կալուածքները և յաջորդ չէ նշանակում։

Մանագուա (Նիկարագուա).—Երէկ յօդս ցնդվեց Լամօմա բերդը, փչացվեցին պալատը և այլ շինութիւններ։ Սպանվել են 150 մարդ։

Մուկդէն.—Ցիցիկարի և Գիրինի նահանգապետների հրաժարականն ընդունվեց։

Բէլգրադ.—Սկուպշչինայի հերթական նստաշրջանը փակվեց։

Տօկիօ.—Ստորագրվեց պայմանագիր Ռուսաստանի և Եապօնիայի միջև՝ յանցաւորներին յանձնելու մասին։ Քաղաքական յանցաւորները չեն յանձնվելու, բացի միապետի կեանքի դէմ մահափորձ կատարողներից։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 և 19 մայիսի

Կ. Պօլիս.—Արտաքին գործերի մինիստրի դեկլարացիայից յետոյ, որ միաժամանակ ներկայացվեց պալատին և մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչներին, ռուսաց նօտայի հարցը յանուն Թիւրքիայի սպառված է համարվում։ Թիւրք-չերնօգօրական յարաբերութիւնների մէջ տիրեց նկատելի բարելաւում։ Սպասվում է, որ Նիկօլայ Թագաւորը այցելէ Կ. Պօլիս։ Ընդդիմին ամբաստանվեց Հակկը-փաշայի դրութիւնը, որին պալատը միաձայն վստահութիւն յայտնեց։ Սակայն յուզմունքը շարունակվում է տեղական հասարակութեան և Թիւրքաց մամուլի մէջ, որոնց դրդիչն է աւստրօ-գերմանական մամուլը։

Բօլգար-թիւրքական սահմանային ընդհարումներն առաջ բերին լուրջ երկիւղներ։ Դրութիւնը նկատվում էր չափազանց լարված, բայց խաղաղ բանակցութիւնները յոյս են ներշնչում լաւագոյն վախճանի։

Սուլթանը Սալօնիկ է մեկնելու մայիսի 23-ին։

Ցէտինիէ.—Մայիսի 16-ի երեկոյեան Թիւրքերը ռմբակոծեցին մալիսօրների գրաւած Վերէչիկ լեռը, որ բոլոր դիրքերից ամենանշանաւորն է։

Թագաւորը ցերեկով այցելեց Թիւրքաց դեսպանին և նրա հետ երկար զբօսնեց քաղաքի մէջ կառքով։

Չերնօգօրիայի զանազան տեղերում զէնքի են կանչված պահեստի զինուորները. բաժանված է զէնք։

Ուսկիւբ է մեկնելու սուլթանին դիմաւորելու համար արքայազն Միրկօն։

Զինուորական մինիստրութեան պաշտօնեաները պատերազմի մասին խօսում են յոռետեսութեամբ։ Պատերազմի կողմնակից զինուորական խմբակը կորցրել է իր նշանակութիւնը։

Դեսպանը և Դանիլօն իր կնոջ հետ մեկնեցին Լօնդօն՝ ներկայ լինելու թագադրութեան հանդէսներին։

Զինուորական մինիստրը յանձնարարեց Կ. Պօլսում պաշտօնավարող դեսպանին յորդորել Բ. Դրան՝ յետ քաշել Թիւրքաց զօրքերը և թնդանօթները Չերնօգօրիայի սահմաններից Թիւրքմացութիւններից խուսափելու համար։

Սօֆիա.—Մակեդօնիայում Ֆլօրինայի շրջակայքում աւազակները յարձակվել են քաղաքից վերադարձող մի խումբ շինականների վրա, սպանել են վեց կանանց և երկու տղամարդու, վիրաւորվել են երկու տղամարդու։

Հռոմ.—Պատգամաւորների պալատում կառավարութեան ներկայացուցիչը Ռուսաց նօտայի առիթով ասաց, որ Ռուսաստանը առաջնորդվել է մարդասիրական զգացմունքով և խաղաղութիւ-

նը պահպանելու անկեղծ ցանկութեամբ։ Հարցը վերաբերում է բացառապէս երկու շահագրգռված պետութիւններին, որոնց միջև կատարվում է մտքերի բարեկամական փոխանակութիւն։

—

Ուսկիւբ.—Եկաւ Գուսինիէ և սկսեց բանակցել Թիւրքաց զինւորական իշխանութիւնների հետ չերնոգորական մասնաժողովը՝ սահմանային յարաբերութիւնների մշակման համար։

Կոսօվայի վիլայէթում ուժեղացել է բուլգարական հրոսակախմբերի գործունէութիւնը։ Երևացել են ալբանական հրոսակախմբեր, որոնք յարձակումներ են գործում քրիստոնեաների վրա։ Մի շարք սպանութիւններ են կատարվել լեռնային ճանապարհների վրա։

—

Ցէտինիէ.—Չերնոգորական արտաքին գործերի մինիստր Տօմանովիչը, խօսելով Թիւրքաց արտաքին գործերի մինիստր Րիֆատ փաշայի յայտարարութիւնների մասին Թիւրքաց պարլամենտում, յայտնեց գործակալութեան՝ Թղթակցին, թէ նա չէ հաւատում Թիւրքերի խաղաղասիրական յայտարարութիւններին, հաստատելով թէ Թիւրքերը յաճախ խաբել են չերնոգորցիներին. Նա ենթադրում է, որ Թիւրքերին հարկաւոր է արշաւանք Չերնոգորիայի վրա, որպէսզի ժողովրդի ուշադրութիւնը յետ մղէ ներքին անկարգութիւններից. Նա համոզված է, որ Թիւրքերը կը գրաւեն չենոգորիական հողը Պոդգորիցի շրջանում։

—

Ցէտինիէ.—Թիւրքերի վերջին պատերազմական գործողութիւնները աջող են անցնում։ Գուսինիէի զօրաբանակը Էդհէմ փաշայի հրամանատարութեամբ դիմում է դէպի Վուկլի։ Մի օր շարունակվող կռւից յետոյ Թիւրքերը խլեցին Պօնիդ կարևոր դիրքը։ Հարաւային զօրաբանակը նոյնպէս առաջ է գնացել և ալբաններին քշել է շատ դիրքերից։

Կիսապաշտօնական «Ցէտինի Վէստնիկը», քննելով Զարիկօվի հաղորդածը, ասում է. «Ռուսաստանը ալբանական դէպքերը դարձրեց միջազգային նշանակութեան խնդիր. Ռուսաստանը ձգտում է ոչ միայն ընդհանուր խաղաղութեան, այլ և պաշտպանութիւն է ցոյց տալիս Չերնոգորիային»։

Թիւրքաց զօրամասը գրաւեց Էգէր պահակատեղին, ուր 1910 թ. գեանին հաւասարեցվեց Թիւրքական մի բերդ՝ սահմանի անորոշութեան պատճառով։ Էգէրի գրաւման ժամանակ Թիւրքերը կրակում էին սահմանապահ պահակախմբի վրա։ Չերնոգորցիները չը պատասխանեցին. այդ առիթով լուրջ հետևանքներ չեն սպասում։

Հարաւային զօրամասը դիմեց յարձակման։

—

Կ. Պոլիս.—Տուրղութ-փաշայի առաջին և երկրորդ զօրախմբերը նեղել են ապստամբներին և գրաւել են նոր դիրքեր։ Էդհէմ-փաշայի գունդը կռիւ է ունեցել մէկ ու կէս օր և մեծ կորուստներ պատճառել թշնամուն։ Կառավարութեան զօրքերն ունեցել են չորս զինւոր սպանված և մի օֆիցեր վիրաւորված։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 և 19 մայիսի

Թաւրիզ.—Թիւրքաց գեներալ հիւպատոսի նախաձեռնութեամբ կազմվեց օսմանեան առևտրական պալատ։

Մարաղայի նահանգապետը ազգաբնակութեան ցանկութեամբ վերացրեց աղի հարկը, դրանով յարուցանելով Ատրպատականի գեներալ-նահանգապետի դժգոհութիւնը։

Խօջաբէկլուեցիների ցեղը ջարդ տուեց Ղարադաղի նահանգապետի մարդկանց և յետ խլեց մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք։ Շատ կան սպանվածներ և վիրաւորներ։ Ահարը ապստամբների ձեռքումն է։

—

Թէհրան.—Լօնդօն մեկնեց ներկայ լինելու թագադրութեան հանդէսներին մի պատգամաւորութիւն լուսաւորութեան մինիստրի գլխաւորութեամբ։

Սարդար-Ասադը մեկնեց Եւրոպա։

—

Թաւրիզ.—Ատրպատականի նահանգապետի պատժիչ զօրախումբը, որ ուղարկված էր շահսէվանների դէմ, ջարդ կրեց։ Նահանգապետը փախաւ Ահար։

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզ, 11 մայիսի

Մակուի մօտիկ ս. Թադէոս առաքեալ պատմական վանքի տիրապետութիւնը սարդար Իղբալ-ուս-Սալթանէի կողմից և վանահօր դէպի Խօյ փախուստն ու ուղարկած հեռագիրը Ատրպատականի թեմակալին՝ յայտնի են արդէն «Մշակի» ընթերցողներին՝ իմ հաղորդած տեղեկութիւնից։

Համաձայն տուածս խոստման, տալիս եմ մի քանի մանրամասնութիւններ յիշեալ վանքում տեղի ունեցած անցքերի մասին՝ ապացուցանելու համար հայերից ոմանց կատարած դերը հայկական ճակատագրի վրա։

Ատրպատականի թեմակալ Կարապետ եպ. անցած տարի վանքն այցելելիս Աղթամարի միաբաններից Վահան սարկաւագին, որ վանքում մնացած լինելով մեծապէս գոհ էին նրանից, աբեղայ ձեռնադրեց Թադէկ անունով և նշանակեց վանահայր։ Վանքին կից կայ մի հայաբնակ գիւղ 40 տունւոր, ուր աչքի ընկնող ընտանիքը Յովսէփեան ընտանիքն է, նախկին վանահայր Եսայի վարդապետի ազգականները։ Այս ընտանիքը՝ որպէս ուժեղը և ազդեցիկը բոլոր գիւղացիներից՝ ամեն բան իր ձեռքն է անց կացրել։ Այդ ընտանիքի անդամները քեօխվա, ռէս և ամենայն ինչ են այնտեղ. մի խօսքով իրանց համարել են գիւղին ու վանքին տիրապետողներն ու բռնաւորները։ Ներկայ վանահայր Թադէկ աբեղայի օրօք անկարող լինելով սովորական խաղերը ի գործ դնել, շատ բնական էր, որ վանահօր և նրանց միջև գժտութիւն ծագէր, մինչ այն աստիճան, որ՝ ինչպէս գրաւոր գանգատ էր ներկայացրել վանահայրը թեմական իշխանութեան՝ մի մկրտութեան ժամանակ Յովսէփեանները ուզեցել են թունաւորել վանահօրը, որը հազիւ է ազատվել։ Վերջերս գժտութիւնն ու ատելութիւնը այնտեղ է հասել, որ վանքի վրա հրացանաձգութիւն է եղել, որի ժամանակ վանքից արձակված մի գնդակով մի գիւղացու ականջն է վիրաւորվել։ Վանքը շահագործող Յովսէփեանները նախկին վանահայր Գէորգ վարդ. Նալբանդեանցի մեկնելուց յետոյ վանքից պարտք էին պահանջում, իբրև թէ Գէորգ վարդապետն է վերցրել իրանցից. մինչդեռ կողմնակի մարդիկ վկայում էին պահանջի չլինելու լինելը. մանաւանդ Գէորգ վարդապետ վանքի ելևմտական հաշիւները թեմական խորհրդին ներկայացնելիս այդ օրինակ մի պարտք բնաւ ցոյց տուած չէ։ Բացի դրանից Յովսէփեան Աւետիսի աղջիկը կնութեան է տրված վանքում ծառայող Յովհաննէս անունով մի երիտասարդի։ Յովսէփեանները գանգատվում էին, թէ Յովհաննէսը կնոջը ծեծում է, հեռացրել է և այլն. մինչդեռ Յովհաննէսը գանգատվում է, որ ծնողներն իրանից հեռացրել են կնոջը և չեն տալիս։

Մկօ անունով մի քաջ երիտասարդի, որին անցած տարի սպանեցին, ընտանիքը չարաչար նեղութիւններ էր քաշում Յովսէփեաններից՝ մատնվելով յետին չքաւորութեան։ Բանից դուրս է գալիս, որ գիւղի քեօխվան՝ Յովսէփեան Ցարութիւնը կամեցել է յիշեալ այրի կնոջը կին առնել. կինը չէ գնացել. այս պատճառով ամեն աններելի միջոց գործ են դնում նրան խեղճացնելու ու տիրապետելու համար. իսկ վանահայրը պաշտպանութիւն է ցոյց տալիս։

Վերոյիշեալ հանգամանքները գլխաւոր թշնամութիւնների շարժառիթներն են կազմում։ Երկու կողմերից առաջնորդարան թափված գանգատագրերի պատճառով, Կարապետ եպիսկոպոսը Սալմաստի գործակալ քահանային ուղարկում է, որ անաչառ քննութիւն կատարվի։ Միևնոյն ժամանակ թուղթ ևս գրվեց սարդարին, որ նպաստէ խնդիրը պարզելուն, որպէսզի վանքում վերականգնվի ապահովութիւն և խաղաղութիւն։

Գործակալը մանրամասն քննութիւն է կատարել, վկաների ցուցմունքներն առել և այլն։ Այս բոլորից երևում է, որ վանահօր հաղորդածները ճիշդ են։ Յովսէփեանները առաջուց սովորած լինելով վանքին տիրել, իրանց տրամադրութեան ներքոյ եղած մի կալուածի պէս իբրև շահագործութիւնների միակ աղբիւր, այս անգամ ևս փորձել են անում նոյն շահագործական նպատակին հասնելու։ Վերջին տարիներում ինչ-ինչ պատճառով անհնար էր եղել շահագործել վանքը՝ իրանցից աւելի ուժեղների հանդիպելով...։ Վանահայր Թադէկ աբեղան ևս մեծագոյն արգելք է Յովսէփեանների մտածած շահագործական նպատակին. այդ պատճառով ուզում են մէկ օր առաջ վանահօրը փախցնել՝ վանքը իրանց ձանկը գցելու մտքով։ Վերջապէս երկու կողմերը տարվում են Մակու՝ հաշտութիւն կայացնելու նպատակով. և արդարև սարդարը գրել էր Կարապետ սրբազանին, որ «հաշտեցրի, միամիտ եղէք» և այլն։ Երբ Յովսէփեանները վերադարձել են վանք, սկսել են նորից իրանց յանդուգն քայլերը ձեռք առնել, այս անգամ առաւել մեծ չափով, քան առաջ։

Քննիչ գործակալի գրածներից, որոնց հետ նաև Յովսէփեանների կողմից ներկայացված գրաւոր բացատրութիւններից երևում էր, որ վանահօր տեղեկագրած ամբողջ ցուցմունքները բոլորովին ճիշդ են։ Այս անգամ թեմակալ սրբազանը վերստին նամակ գրեց սարդարին ու պահանջեց, որ Յովսէփեան Ցարութիւնին քէխուդայութիւնից հանէ և զսպէ, որպէսզի այլ ևս չը կրկնվեն նրա կատարած անտեղի արարքները։ Ընդհակառակը վանահօրից ստացված նոր տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ նրա դրութիւնը քանի գնում՝ աւելի և աւելի նեղ է դառնում. այնպէս որ վանքի պարիսպներից դուրս գալ չէ կարողանում. խնդրում է մի ճար անել կամ թոյլ տալ հեռանալու։ Միւս կողմից առաջնորդը տեղեկութիւն է ստացել, որ սարդարը, գործակալի հեռանալուց յետոյ, անտեղի պատճառանքներով—ինչ-որ որպէս թէ Մակուի մասին լրագիրներում անպատեհ տեղեկութիւններ են եղել և այլն—խուզարկել է տալիս Մակուի բոլոր հայերի տները, նաև յատկապէս եկեղեցին և քահանայի տունը։

Այս բոլորից յետոյ առաջնորդը հեռագիր է ստանում Խօյից՝ շունչը Խօյում առած վանահօրից, որ սարդարի հրամանով վանքը գրաւեցին, առարկելով թէ սարդարի կալուածն է։

Առաջնորդարանի կողմից նախապէս մի գրութիւն գրվել էր նահանգապետ Մուխբիր-ուս-Սալթանէին, որ Թաւրիզ կանչվեն Յովսէփեանները և սրանց աղջիկը՝ յարմար քննութիւն ու կարգադրութիւն անելու համար։ Երկրորդ գրութեամբ սրբազանն ուղարկեց նահանգապետին Խօյից ստացած հեռագրի պատճէնը՝ պահանջելով անմիջական կարգադրութիւն և նրա ուշադրութիւնն հրաւիրելով այն հանգամանքի վրա, որ հայ ժողովրդի դարաւոր սրբութիւնը անբռնաբարելի է։ Երրորդ գրութեամբ սրբազանը պահանջ է արել նահանգապետից անմիջական կարգադրութիւն և պատասխան, որպէսզի ապա ձեռնարկէ իր անելիքին։

Վերջին գրութեան պատասխանել է նահանգապետը, որ ինքը Իղբալ-ուս-Սալթանէից չէ սպասում այդպիսի մի վարմունք. այնուամենայնիւ գրել է և սպասում է պատասխանի։

Այստեղ կարևոր է յայտնել, որ նահանգապետի յարաբերութիւնը շատ լաւ է Մակուի սարդարի հետ. մինչև անգամ վերջերս մի ականաւոր սուր է ուղարկել ընծայ։

Վանքի դէպքերը մանրամասնութեամբ հաղորդվեցին կաթողիկոսական տեղապահ Սուրէնեան սրբազանին։

Առաջնորդարանի կողմից վանահայրը հրաւիրվեց Թաւրիզ, բայց մինչև հիմա դեռ չէ եկել։

Հայկազուն

Ց. Գ.—Որովհետև կասկածում յայտնի Րահիմ խանը փախչելու փորձեր է արել, այդ պատճառով շղթայակապ արին և գցեցին բանտ անյայտ ժամանակով։

Նոյն

ԼՈՒՐԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Հայկական Բարեգործական Միութիւնն այս անգամ դարձեալ ընդհանուր ժողով գումարեր է Կահիրէի մէջ և քննելով 1 մայիսէն 31 դեկտեմբեր 1910 շրջանին հաշիւները՝ վաւերացուցեր է, պաշտօն տալով վարչական ժողովին՝ հաշուեքննիչ մը ընտրելու ներկայ շրջանին համար։ Կանոնագրին 15-րդ յօդուածին վրայ փոփոխութիւն եղեր է, տրամադրութիւն մը աւելցուելով որ տարին անգամ մը կիսովին փոխուին վարչական ժողովին անդամները և փոխանորդները վերընտրելի ըլլան։ Ժողովը շնորհակալութիւն յայտներ է Պօղոս Նուպար փաշայի և կեդրոնական վարչութեան միւս անդամներուն, նոյնպէս վարչական տեղեկագրին մէջ յիշատակուած այն բարեսէր ազգայիններուն, որոնք իրենց անձնուիրութիւնը ցոյց տուած են Միութեան նկատմամբ։ Միութեան կեդրոնական ժողովը կը բանակցի Ռուսաստանի և մասնաւորապէս Կովկասի մէջ մասնաճիւղեր հիմնելու մասին։ Հաւանական կը նկատուի, որ Հ. Առաքելեան ստանձնէ պատուիրակի պաշտօնը՝ Կովկասի Փոխարքայ Վօրօնցօվ-Դաշկովի արտօնութեամբ մասնաճիւղեր կազմելու համար Կովկասի մէջ։

◆ Մուշի ազգային վարժարաններուն տեսուչ Ս. Զաւարեան Եգիպտոսի Հայ Բարեգործական Միութեան ընդարձակ տեղեկագիր մը ղրկելով՝ Մուշի և շրջականներուն կրթական և տնտեսական կարօտութիւնները պարզեր է, քանի մը կարևոր թելադրութիւններով։ Այս մասին առաջարկներ եղեր են նաև Միութեան՝ Մուշի երեսփոխան Գեղամ էֆ.-ի կողմէ։ Ժողովը յառաջիկային պիտի զբաղի այս խնդիրներով։

◆ Բայազիտի հայոց առաջնորդական տեղապահ տէր Ներսէս քհն. Քաջբերունի կը գրէ ապրիլ 8 թուակամով. «Հիմա հեռագիր ստացայ, թէ ալաշկերտցի Սոլակի որդի Հմայեակ անուն 19 տարեկան երիտասարդն երկու գնդակով զարնուեր է Ծըվրիկ ըսուած քիւրդերէն։ Ոճրագործը տակաւին չէ ձերբակալուած և ժողովուրդն անհանգստութեան ու յուսահատութեան մատնուած է։ Հաւասարութիւն ըսուածը բառ մըն է լոկ այս տեղերուն համար, և ինչ որ էր բռնապետութեան ատենը, նոյն վիճակը կը տիրէ նաև հիմա։ Հողային հարցը Գորդեան հանգոյց մըն է. ժողովուրդը փճացաւ, գաղթականներէն շատերը եա դարձան, միացողներն ալ պատերու տակ անօթի, թշուառ ու մերկ կը սպասեն։ Ձմեռն այստեղ շատ խիստ էր և ժողովուրդը շատ վնասուեցաւ. քանի մը գիւղերու ցանքերն ալ վնասուած են»։

◆ Աղեքսանդրիա հասեր է երաժշտապետ Կոմիտաս վարդ. և առաջնորդարան իջեր է։ Ժողովրդեան հրաւէրով Զատկի առաւօտուն պատարագեր է Կահիրէի եկեղեցին։ Կոմիտաս վարդ. մայիսին վերջը Եւրոպա պիտի ուղևորի իր անտիպ գործերուն մէկ մասը տպագրութեան յանձնելու։ Հիմակուընէ անմիջապէս գործի սկսեր է հայկական մեծ համերգ մը կազմակերպելու համար Աղեքսանդրիոյ մէջ, որուն պիտի մասնակցին ազգային վարժարաններուն երկսեռ աշակերտներն և այր ու կին ամաթէօրներ։ Աղեքսանդրիոյ օտար թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին Կոմիտաս վարդ.-ի վրայ, կենսագրական տեղեկութիւններով։

◆ Տարբերդէն Պօղոս քահանայ և բողոքականաց պատուելի Աստուր էֆ. ապրիլ 19 թուականով հետևեալ ծանրակշիռ հեռագիրը ղրկած են պատրիարքարան.

«Կայսեր գահակալութեան տարեդարձին օրը ժողովրդեան կողմէ ուրախութիւն կատարուած միջոցին Կէօտէրիգ գիւղին բոլոր աղաներն իրենց սպասաւորներով սոսկալի ու մեծ խումբ մը կազմելով՝ յարձակած են նոյն գիւղի հայ գիւղացիներուն վրայ, զանոնք իրենց միակ ապաստարանն եղող տուներէն դուրս վանտելով՝ քարերով, բիրերով, բահերով և շիշերով։ Ասոնցմէ մեծ մասը վիրաւորուած է։ Բաւական թուով ծանր վիրաւորուածներ կան, որոնց կեանքը վտանգի մէջ է։ Այս ոճիրը գործող աղաներն եթէ օրինական պատիժներու չենթարկուին, միւս գիւղերու աղաներն ալ խրախուսուելով՝ պիտի հետևին անոնց օրինակին։ Բռնապետութեան անձնուէր ժառանգորդներուն լուծին տակ ճնշուած այս դժբախտ ժողովուրդին ազատութիւնն յանուն սահմանադրութեան ու ազատութեան կը խնդրենք կեդր. կառավարութենէ»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, մայիսի 18-ին, Աշխարհագրական Ընկերութեան Թիֆլիսի բաժանմունքում տեղի ունեցաւ ընդհանուր ժողով սենատոր Ե. Վասայլի նախագահութեամբ։

Զեկուցումներ կարդացին Հօֆման, Ս. Քալանթար և Ն. Տարատինով։

Հօֆման, խօսելով Կովկասի հանքային հարստութիւնների մասին, կարևոր համարեց հաղորդակցութեան միջոցների բարւոքում, որպէսզի հանքերի շահագործութիւնը առաջ գնայ կանոնաւոր և ընդարձակ կերպով։

Ս. Քալանթար իր զեկուցման մէջ քննութեան ենթարկեց լեռնային գօտիների ազդեցութեան արտայայտութիւնները։ Խօսելով հողի, բոյսերի, անասնական կենդանիների, ձկների, մարդու, մարդկային կենցաղի բնորոշ երևոյթների մասին, զեկուցանողը բացեց մի ամբողջ աշխարհ, որը կարօտ է սիստեմական ընդարձակ ուսումնասիրութեան։ Ս. Քալանթար ներկայացրեց մի ծրագիր, որով ցանկալի համարեց ժողովել մանրամասն տեղեկութիւններ լեռնային գօտիների ազդեցութիւնները պարզելու և լուսաբանելու համար։

Ի. Տարատինով կարդաց մի կարճ զեկուցում, որոնք հաստատում էին Ս. Քալանթարի զեկուցման մի քանի կէտերը։

Նիստը վերջացաւ ժամը $10^1/_2$-ին։ Բոլոր զեկուցումները ընդունվեցին ծափահարութիւններով։

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏԸ

Բժշկական-վկայականի պահանջը ամուսնացողների համար

Մայիսի 18-ին Կովկասեան Բժշկական Ընկերութեան նիստում նոյն Ընկերութեան ընտրած յատուկ յանձնաժողովի կողմից՝ Մկրտիչ I կաթողիկոսի հրատարակած յայտնի կոնդակի հիման վրա ամուսնացողներից բժշկական վկայական պահանջելու հարցի առիթով՝ զեկուցում կարդաց յիշեալ յանձնաժողովի քարտուղար բժ. Ն. Խատիսեանը։

Զեկուցումը իր մէջ պարունակում էր՝ թէ զանազան երկիրների օրէնսդրութիւնները, թէ յայտնի գիտնականների, իրաւաբանների ու հասարակական գործողների կարծիքները այդ հարցի շուրջը և թէ յանձնաժողովի իրա եզրակացութիւնը։ Վերջինս բաղկացած է երկու կէտից. 1) Հասարակական առողջապահութեան տեսակէտից ցանկալի է մտցնել մի օրէնք երկու սեռի ամուսնացողներին բժշկական քննութեան ենթարկելու համար, 2) Թոյլ չը տալ ամուսնանալու նրանց, որոնք անբուժելի ջղային և հոգեկան հիւանդութիւն ունեն, նոյնպէս և հետևեալ վարակիչ ու ժառանգական հիւանդութիւնների ժամանակ, մինչև որ կը բժշկվի, ինչպէս օրինակ՝ սիֆիլիսը, սուսոնակը, բարակացաւը (տուբերկուլօզը) և ալկօհօլիզմը։

Պէտք է ասել, որ յանձնաժողովը, որը կազմված էր 1909 թւին, ուշ էր ներկայացրել իր զեկուցումը շատ յարգելի պատճառներով. հարցը նոր է, այդ առիթով եղած գրականութիւնը՝ աննշան, հարկաւոր էր նիւթեր հաւաքել։ Բայց և այնպէս հաւաքված նիւթերը լիակատար լինելուց հեռու էին. նրանց մէջ չէին յիշատակված մի քանի հայ բժիշկների աշխատասիրութիւնները, օրինակ՝ բժ. Բաբայեանցի, (որը և բողոքեց ժողովում), Արծրունու, Զաքարեանցի, հանգուցեալ Քօչարեանի, Տաղաւարեանի, Փաշայեան-խանի, Բուդաղեանի և այլոց, որոնք հետաքրքրական գրուածքներ ունեն նոյն հարցի մասին։ Այդ բանը հարկաւոր էր հէնց հանգուցեալ Վեհափառ Կաթողիկոսի կոնդակի երևալու համար, որովհետև յիշեալ բժիշկները հող էին պատրաստել հասարակութեան մէջ այդ կոնդակը ընդունելու։ Ի հարկէ, այդ պահանջը, որ անվում է կոնդակով, դոգմայական տեսակէտից իր հիմքում Հայաստանեայց Եկեղեցու համար նորութիւն չէ ներկայացնում, ինչպէս նկատեց իրաւաբան Ս. Արծրունին միևնոյն բժշկական ժողովում։ Հռչակաւոր իրաւաբան Մխիթար Գօշը, շօշափելով նոյն հարցը, այն միտքն է յայտնում, որ ամուսնացողները պիտի լինեն թէ հոգեպէս և թէ ֆիզիքապէս առողջ, և եթէ նոյնիսկ ամուսնացածի ախտը չէ բուժվում եօթնեակում՝ համարվում է ամուսնութիւնը բեկանված։

Զեկուցումը թեր ու դէմ վիճաբանութիւնների առիթ տուեց. բժիշկներից մի քանիսը գտնում էին, որ յանձնաժողովի առաջարկը անյարմար է ընդունել, քանի որ ամուսնութիւնը առողջապահական խնդիր [illegible] չէ ներկայացնում, օրէնքով անկարելի է գործադրել, իսկ, բժիշկ Բաբայեանցի ասելով, առանց եկեղեցական ժողովի անկարելի է գործադրել, և հէնց այդ էր պատճառը, որ Մկրտիչ կաթողիկոսի կոնդակը մնաց անկատար։

Բժ. Բաբայեանին առարկեց բժ. Աղասարեանը, նկատելով որ կոնդակը ոչ միայն անկատար չէ մնում, այլ գործադրվում է հետզհետէ լայն չափերով, որ մինչև իսկ հայ-կաթօլիկների ու թիւրքերի մէջ էլ է մտնում այդ բանը։

Բժշկական վկայականի առիթով բացասար խօսողներին պատասխանեցին զեկուցանող բժ. Ն. Խատիսեանը, Լ. Օհանջանեանը և ուրիշները։

Բացի դրանից, ժողովի խնդրանօք, խօսեցին ներկայ եղող իրաւաբաններից՝ Ստեփանեանը, որը գրել է «Բժշկական էտիկա և կաթողիկոսի կոնդակը» աշխատութիւնը և Ս. Արծրունին։ Վերջիններիս կարծիքը յօգուտ վկայականի էր։ Նրանք գտնում էին, որ այդ հարցը չը պէտք է վերապահել հոգևորականութեան միայն, որ օրինականացնելու դժուարութեան առարկութիւնները էական չէ և այդ առիթով սերտ համերաշխութիւն պէտք է լինի իրաւաբանների ու բժիշկների (մասնաժողովների) կարծիքների մէջ։ Եթէ նոյնիսկ աջողվելու էլ չը լինի այժմ այդ հարցը լուծել, գոնէ նախապատրաստական նիւթեր կը տանք ապագայ սերնդին։ Այդ կարծիքը յայտնող իրաւաբան Ս. Արծրունին, գտնում է որ անյարմար է այլևս կանգ առնել, որ կոնդակը արժանի է ուշադրութեան։

Վերջում միաձայն ընդունվեց բժ. Լունկէվիչի հետևեալ բանաձևը։

«Կովկասեան Բժշկական Ընկերութիւնը ցանկալի համարելով բժշկական վկայականի պահանջը ամուսնական հարցում պսակվելուց առաջ, նախ-քան նրան օրէնսդրական կանոնների մէջ մտցնել խնդրելը, առաջարկում է այդ հարցը բարձրացնել բժիշկների համաժողովների մէջ՝ թէ ռուսական և թէ միջազգային, բազմակողմանի քննութեան համար»։

N.

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Մենք ստացանք Մօսկվայից, ամսիս 19-ին, Շիրվանզադէին ուղղված հետևեալ հեռագիրը, որ ուղարկված է նաև Թիֆլիսի բոլոր հայ լրագիրներին։

«Մայրենի գրականութեան մռայլ աղջամուղջը ստեղծագործական մտքի պայծառ ճառագայթով լուսաւորող փառաւոր գեղարուեստագէտին խոնարհ ողջոյն. ծանր աշխատութեամբ և բոցավառ սիրով արուեստի ծառայութեան դժուար և երկար ճանապարհը յաղթահարող փառաւոր յօբելեարին՝ փառք, պատիւ և երկար կեանք։ Հրճվելով մայրենի խօսքի տօնախմբութեամբ, մենք չենք կարող սակայն թագցնել մեր ծանր զգացումները այն խորապէս ցաւալի իրողութեան մասին, որ համազգային տօնի հրատարակված ձեր [illegible] գործունէութեան տօնախմբութիւնը կազմակերպող յանձնաժողովի գլուխ են անցել այնպիսի անձինք, որոնք ոչ մի օրգանական կապ չունեն մայրենի գրականութեան հետ»։

Ստորագրել են՝ «Գարուն» ալմանախի խմբագրութիւն, Խանզադեան, Ցոլակ, Ալեքսանդր Ծատուրեան, Կարապետ Կուսիկեան, Միքայէլեան, Գերասիմ և Վահան Տէրեան։

—

Վրաց Հրատարակչական Ընկերութեան ցինկօգրաֆիան պատրաստել է Շիրվանզադէի նկարը ֆօտօտիպով 22×30 սանտիմետր մեծութեամբ, հաստ թղթի վրա և արժէ հատը 15 կօպ.։

—

Վաղը Արտիստական Թատրոնում տեղի կունենայ վիպասան Շիրվանզադէի յօբելեանը։ Սկիզբն է երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին։ Մայիսի 24-ին էլ Բագւում տեղի է ունենալու յօբելեանական հանդէս։

—

Շիրվանզադէի յօբելեանի օրը Զուբալօվեան ժողովրդական տանը գործող հայկական սեկցիայի կողմից ներկայացուցիչներ ընտրված են Գ. Սարեան և Ա. Ամիրաղեան, որոնք մատուցելու են յօբելեարին ուղերձ և ընծայ։

Յունիսի 5-ին, հայկական ժողովրդական հերթական ներկայացման օրը Զուբալօվեան տանը տեղի է ունենալու հանդիսաւոր ներկայացում ի պատիւ Շիրվանզադէի 30-ամեայ գրական գործունէութեան. կը ներկայացվի «Պատուի համար» պիէսը, որի հերոս Ելիզբարովի դերը կը կատարէ դերասան Սևումեան, որին յատկապէս հրաւիրել է հայկական սեկցիան։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ուսուցիչները հոգաբարձու են բերում

Ախալցխա, 14 մայիսի

Ախալցխայի ս. Փրկիչ եկեղեցու հոգա-

քարձութեան պաշտօնավարութեան երեքամեայ ժամանակամիջոցը լրանալու մօտ լինելով՝ հոգևոր կառավարութիւնը նշանակած է նոր հոգաբարձական ընտրութիւն։ Արդէն տեղի ունեցած են առաջին և երկրորդ ժողովները, բայց դեռ ընտրութիւններ չեղան. սպասվում է պաշտօնից հեռացող հոգաբարձութեան քննիչ մասնաժողովի զեկուցման, որ այնուհետև կատարվի նորերի ընտրութիւն։ Ընտրութիւններին ջերմ մասնակցութիւն են ցոյց տալիս մի քանի ուսուցիչներ, որոնք երկու կամ աւելի տարի պաշտօնավարած լինելով ս. Փրկչի եկամուտներով պահվող ուսումնարաններում՝ ստացել են ծխականի իրաւունք. և երևոյթը ցոյց է տալիս, որ ժողովուրդը պիտի հետևի նրանց ծրագրին՝ ընտրելով հոգաբարձու այդ ուսուցիչների առաջադրած թեկնածուներին։ Ուսուցիչների այդպիսի մասնակցութիւն ունենալը հոգաբարձական ընտրութիւններին, մանաւանդ այնպիսի հոգաբարձութեան, որի խնամքին յանձնվելիք դպրոցում պաշտօնավարում են և պաշտօնավարելու են այդ ուսուցիչները, ես համարում եմ ոչ ցանկալի մի երևոյթ։ Ճիշդ է, ծխական կանօնադրութեամբ ծխականի իրաւունքներ են վայելում ամենքը, ով երկու տարի ապրած է լինում որևէ տեղում և նախապէս ցուցակագրված՝ ունենի և իրաւունք ունի մասնակցելու ծխական ժողովներին, բայց այնպիսի մի ծխական, որ ուսուցիչ է, եթէ շահախնդիր անձնաւորութիւն, աւելի լաւ կը լինէր, որ չէզոքութիւն պահպանէր այնպիսի մի մարմնի ընտրութեան վերաբերմամբ, որին նա ենթարկվել է իր գործունէութեան ընթացքում։ Ուսուցիչ-ծխականի պաշտպանութեամբ և քուէով ընտրված հոգաբարձութեան համար ստեղծվում է մի անյարմար դրութիւն. և եթէ ընդունենք, որ ընտրվողը ընտրողի շահերը պաշտպանելու պարտականութիւնն է յանձն առնում, այլ ևս ինչպէս պահանջել, որ մի այդպիսի հոգաբարձութիւն աչքի առաջ չունենար ոչ մի փափկանկատութիւն իրան ընտրող ուսուցչի արժանաւորութիւնը գնահատելիս։

Մեր ուսուցիչներից այդպիսի ակտիվ մասնակցութիւն ունեցողները հոգաբարձական ընտրութիւնների մէջ՝ բացատրում են իրանց վարմունքը նրանով, որ իդէալական լինելու ժամանակը անցել է, այժմ մատերիալիստական դար է և սեփական շահերը հարկաւոր է պաշտպանել սեփական ոյժով։ Այդպիսի բացատրութեան ես ոչինչ չունեմ, քանի որ նա գալիս է մատերիալիստ ուսուցչութիւնից և իսկապէս որ Ախալցխայի հայ ուսուցիչներից շատերը դրա ապացոյցը տուած են իրանց պաշտօնավարութեան ընթացքում. և դեռ անցեալ տարի տեղիս առաջ-ուսուցիչներից մինը ամբիօնից հանդիսաւոր կերպով յայտնում էր հասարակութեան, որ նա սխալ է գտնում այն բանը, որ ուսուցչից պահանջվում է նաև հասարակական գործունէութիւն։ Ուսուցչի պարտականութեան այդպիսի հասկացողութեամբ է բացատրվում այն, որ տեղիս երկու դպրոցների ստուար թւից չը գտնվեցին նոյնիսկ անջատ անհատներ, որոնք գոնէ մի ժողովրդական դասախօսութիւն կազմակերպէին իրանց եռամեայ պաշտօնավարութեան մէջ։ Բայց կայ մի ուրիշ հարց. արդեօք ժողովրդի շահը այդ կերպ ընտրութիւններում չի՞ ենթարկվի ուսուցիչների կամքին, արդեօք չի՞ տուժի նա մի օր՝ եթէ հետևելու լինի ուսուցիչների ծրագրին, երբ հոգաբարձութեան ընտրութեան ղեկավարութիւնը տալիս է պաշտօնավարող ուսուցիչներին։

Գ. Արաբեան

ԱՓԷՐԻՍՏԸ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Ի՞նչ հրէշաւոր երևոյթներ սաստ չէ արտադրում մեր դառն իրականութիւնը։ Վերջին 5—6 տարվայ ընթացքում երևան եկան բազմաթիւ կեղծ գիմնազիական և համալսարանական դիպլօմներ, որոնց կրողները զանազան հասարակական հիմնարկութիւններ և, գլխաւորապէս, դպրոցները՝ ուսման այդ տաճարները՝ շահատակութեան ասպարէզ դարձրին։ Այդ յայտնի է պարբերական մամուլից։ Երևոյթը վարակիչ էր, և հայկական իրականութիւնն էլ ենթարկվեց այդ վարակիչ թոյնի ազդեցութեան։

Հայ դպրոցական անդաստանում ևս որոմներ երևացին։

Ահա ձեզ մի փոքր հայ համայնք Գեօրգիևսկում, բաղկացած 25—30 ծխից։ Տարիների ընթացքում, հազար ու մի տեսակ ճիգ ու ջանք թափելուց յետոյ, հազիւ է աջողվում 1910 թ. ծխական դպրոց բանալ, ուր օտարախօս հայ մանկտին պէտք է սովորէ մայրենի լեզուն։ Հարկաւոր է ուսուցիչ։ Յայտարարվում է լրագրի մէջ։ Ահա ստացվեց մի նամակ.—«Ունեմ Ներսիսեան դպրոցի վկայական, երկու տարվայ փորձ. ուսուցիչ եմ եղել Արմաւիրում և աւանդել եմ հայոց լեզու, Թւաբանութիւն և երգեցողութիւն...»։ Ահա գալիս է ուսուցիչը։ Հանդիսաւորապէս բացվում է դպրոցը և սկսվում դասաւանդութիւնը։

Ներկայ եմ հայոց լեզուի դասին։

Սկսում է.—«Ասացէք՝ ա, բ, գ, դ...»։

Տեսածիս և լսածիս չեմ հաւատում։ Ակամայ մտաբերում եմ անմահ Րաֆֆու տէր-Թօդիկին։

Նայում եմ Ներսիսեան դպրոցի նրան տուած վկայականին և համոզվում, որ սխալված չեմ. վկայականի մէջ պարզօրէն գրված է՝ «VII դասատան աշակերտին»։

Համոզվում ենք, որ Թերուսի հետ գործ ունենք։

Ցուցմունքներ եմ տալիս մանկավարժական տարրական կանոնների մասին, և դպրոցական գործը կաղ-կաղ առաջ է գնում։

Անցնում են ամիսներ, և ահա մի գեղեցիկ օր պարզվում է, որ այդ պարոնը ոչ Արմաւիրում և ոչ այլուր ուսուցչութեամբ չէ պարապել, ինչպէս գրել էր իր նամակում։

Ինքն էլ է վերջը խոստովանվում, որ խաբել է մեզ... հացի խնդրի պատճառով։

Ուսուցիչը խաբում է...

Խեղճ հայ դպրոց, հէնց դու՛ պէտք է նահատակվես հացի խնդրի պատճառով և «ուսուցչի» ձեռքով։

Բայց на бѣднаго Макара шишки валятся.

Հաշտվում ենք կատարված իրողութեան հետ։

Տարին վերջանալու վրա է։

Սկսվում է հասարակութեան մէջ նախ՝ խուլ և ապա յամառ շշուկ տարածվել, որ ուսուցչի վկայականը կեղծ է։

Այդ էլ է անհերքելի փաստերով հաստատվում։

Ուրիշ խօսքերով՝ Ներսիսեան դպրոցից 1908 թւի սեպտեմբերի 22 և № 605 վկայականը, տրված նոյն դպրոցի VII դասատան աշակերտ Զօրաբաբէլ Յովակիմեան Սմնթուրձեանցին, կեղծ է։

Կեղծ վկայական...

Արդէն համոզվում ենք, որ գործ ունենք աֆէրիստի հետ։

Հոգաբարձական արտակարգ ժողովը իր մայիսի 10-ի արձանագրութեամբ անմիջապէս արձակում է դպրոցից աֆէրիստ ուսուցչին, որը ծածուկ փախչում է քաղաքից, տանելով իր հետ մի քանի գրքեր, աշակերտների մեսրոպեան քաղուածքներ և... մի քիչ էլ պարտք զանազան մարդկանցից։

Ցաւալի իրականութիւն։

Բայց ո՞ւմ պարտքն է դպրոցական անդաստանը մաքրել չար որոմներից։

Ամենքիս պարտքն է, բայց մանաւանդ Հայ Ուսուցչական Միութեան և դպրոցական վարչութիւնների։

Արդեօք այդ եզակի երևոյթ է. ես կասկածում եմ։ Ուստի և ձեզ եմ դիմում, հայ դպրոցական անդաստանի քրտնաթոր և չարքաշ, բայց և սիրելի մշակներ։ Ի սէր հայ գաղափարական ուսուցչի անբիծ անուան և դպրոցական շահերի, փնտռեցէք ձեր շարքերում բուսած որոմները և անխնայ այրեցէք, որովհետև արգաւանդ հող գտնելով՝ կաճին, կը բազմանան և... կարող են խեղդամահ անել մեր դպրոցը։

Ն. ք. Վարդանեան

Գեօրգիևսկ, 14 մայիսի

Յ. Գ.—Գրում եմ այս յօդուածը իմ անձնական պատասխանատուութեամբ։ Նոյն

ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ ՓՈՐՁՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԴԱՇՏԸ ԵՒ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԸ ՍԱՂԻԱՆՈՒՄ

Արսէն Բուդաղեանցը խոշոր զոհաբերութիւններ է արել Սաղիանի հասարակութեանը։ Եթէ սկսենք մի առ մի թւել Բուդաղեանի գործունէութիւնը յօգուտ Սաղիանի հասարակութեանը, այն ժամանակ մենք կը շեղվենք մեր բուն նպատակից։ Ներկայ նամակով մենք խօսելու ենք Բուդաղեանի փորձ. ցուցադաշտի և գիւղատնտեսական դասընթացքների մասին, որը ապրիլի 25-ից գոյութիւն ունի Սաղիանում։ Սաղիանի հասարակութիւնը պարապվելով զուտ այգեգործութեամբ՝ չէ ստանում այն արդիւնքը, որը կարելի էր ձեռք բերել. պատճառն այն է, որ այգին մշակվում է հին եղանակներով, և բոյսերի վրա հիւանդութիւն երևալու դէպքում գիւղացիները չեն կարողանում բժշկել խաղողն և եթ, ուստի և մեծ աւերմունք է առաջանում։

Արսէն Բուդաղեանը նախանցեալ տարի գալով հայրենի Սաղիան գիւղը, տեսնելով իր հայրենակիցներին կուլտուրապէս յետ մնացած՝ որոշում է զարկ տալ Սաղիանի կուլտուրական առաջադիմութեան գործին. նա դիմում է Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական Ընկերութեանը՝ կազմակերպելու ինստրուկտօրական գործունէութիւն Սաղիանում։ Ընկերութիւնը քննում է խնդիրը, մշակում է գործունէութեան ծրագիր և այդ ծրագրի իրագործութեան համար ուղարկում է Սաղիան գիւղատնտես Խ. Երիցեանին հրահանգչի պաշտօնով։

Ներկայ տարվայ ապրիլի 25-ից այգեգործ ինստրուկտօր Խ. Երիցեանը այստեղ է. նա գիւղը գալուց անմիջապէս կազմակերպեց գիւղատնտեսական դասընթացքներ։ Պէտք է վստահութեամբ ասել, որ պարոնը իր բարեխիղճ վերաբերմունքի շնորհիւ մեծ յարգանք ու համակրութիւն է վայելում թէ սովորող ունկնդիրներից և թէ գիւղի հասակաւոր մարդկանցից. դասընթացքն յաճախում են 8 սովորողներ, որոնք գիւղի ինտելլիգենցիան են կազմում։ Բացի այդ՝ տեղի են ունենում բազմամարդ զրոյցներ գիւղացիների հետ։

Գիւղացիները Երիցեանի տրամադրութեան տակ են դրել մի հողաբաժին, որտեղ պարոնը պէտք էր փորձեր անի. սակայն արդէն ուշ լինելու պատճառով փորձերը յետաձգված են եկող տարվան, և բաւականանում են դասընթացքներով և այգիների հիւանդութիւնները բժշկելով։

Խ. Երիցեանը, տեսնելով որ երիտասարդութիւնը աչալուրջ վերաբերմունք է ցոյց տալիս դէպի իրան, մտադիր է մի ընկերութիւն կազմել, որը պատրաստելու է գինու ընտիր տեսակներ և արտահանելու է մեծ չափերով։

Ցանկանում ենք ի սրտէ մեր ուսուցչին կատարեալ աջողութիւն։

Կար. Աղասարեանց

Սաղիան, 15 մայիսի

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակը գնալով մօտենում է, և մի անգամ էլ հայ ազգը այնպիսի մի ընտրութեան առջև է գտնվում, որի համար լուրջ խորհել և բարեպէս վճռել կենսական նշանակութիւն ունի։

«Մշակը» ժամանակին բաց արեց իր էջերը ժողովրդի մտքերն ու գաղափարները արտայայտելու համար, և «Կաթողիկոսական հարցի շուրջ» վերնագրի ներքոյ զանազան մտքեր պարզվում են։ Ամենքն էլ այնը են յայտնում, թէ ներկայումս չունենք այնպիսի թեկնածու, որին ամբողջ հայութիւնը առանց տատանման մատնանիշ անէր՝ իբրև միակ կաթողիկոսացուն, և այս իսկ պատճառի համար՝ ընտրութիւնը աւելի դժուարանում է, և հետևաբար էլ ընտրողներից աւելի ուսումնասիրութիւն է պահանջվում։ Հիմա է, որ հայկական թերթերը իրանց էջերը լայն պիտի բանան և ազգին ծանօթացնեն հաւանական ընտրելիներին, այնպէս որ ժողովուրդը իր վճռական ընտրութեան մէջ չը սխալվի։

Մինչև հիմա յայտնված մտքերից չեն պարզվում, թէ յիշված թեկնածուներից որ մէկն է աւելի համակրութիւն վայելում ընդհանուրի կողմից։ Յիշված բարձրաստիճան հոգևորականները գրեթէ ծանօթ են ամբողջ հայութեան. սակայն վարդապետներից Բագրատ Վարդազարեանը թէպէտ յայտնի է իր գործերով Ռուսաստանի և Պարսկաստանի հայերին, բայց Թիւրքահայերին հազիւ թէ ծանօթ է։ Բագրատը իր 8-ամեայ պաշտօնավարութեան ժամանակում, իբրև Պարսկա-Հնդկաստանի թեմի առաջնորդական փոխանորդ, այն գործը տեսաւ իր թեմի համար, որի նմանը ոչ մի նախորդ թեմակալ չէր արել։ Նա ցոյց տուեց, թէ մի հոգևորական ինչքան շատ կարող է անել, եթէ ունենայ վարչագիտական տաղանդ։

Այն փոփոխութիւնները և այն բարեկարգութիւնները, որ նա մտցրեց ազգային և բարեգործական հաստատութիւնների մէջ, և այն գործը, որ նա տեսաւ ժողովրդի զարգացման և առաջադիմութեան համար, պարսկահայերի, մանաւանդ Նոր-Ջուղայի պատմութեան էջերը պիտի զարդարեն։

Շատ եպիսկոպոսներ և շատ թեմակալներ է ունեցել Պարսկա-Հնդկաստանի թեմը, բայց նրանց ամենքն էլ, մի երկու բացառութեամբ, այն չեն եղել, ինչ որ էր Բագրատը։ Գործունեայ՝ բառին ընդարձակ նշանակութեամբ, վարչագէտ՝ յայտնի գործերով, կրթեալ՝ համալսարանական ուսումով, համեստ՝ և աշխոյժ, սրանք են իր յատկութիւններից մի քանիսը։ Նրան ծանօթացնել Թիւրքիայի հայերին՝ պիտի լինի իրան ծանօթ թերթերի և անձնաւորութեանց գործը։

Անշուշտ դեռ կան շատ կէտեր նկատողութեան առնելու, բայց թէ ազգը հաշտվի երիտասարդ և նոր ոյժ կաթողիկոս ունենալու գաղափարի հետ՝ Վարդազարեանն է արժանաւորագոյն թեկնածուն։

Սէրգօ

Սինգափուր (Հնդկա-Չին), 2 մայիսի (ն. տ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Այսօր Արտիստական Թատրոնում, Մոսկվայի դրամ. արտիստների խումբը կը տայ միայն մի ներկայացում։ Կը ներկայացվի Յ. Աբէլեանի յայտնի «Ազատ սիրոյ լիգան» 4 գործ. պիէսը։ Աշակերտ-աշակերտուհիները չեն կարող ներկայ լինել յիշեալ ներկայացմանը։ Տոմսակների գինը 30 կոպէկից մինչև 3 ր. 50 կ.։

◆ Բագւում Խ. Աբովեանի արձանի հարցով զբաղվող ժիւրին կանգ է առել քանդակագործ Տէր-Միրաքեանի կազմած նախագծի վրա։

◆ Համբարձման օրը Թիֆլիսից ամեն տարի անհաշիւ թւով ուխտաւորներ են գնում մօտակայ Թելէթ ուխտատեղին սայլերով, կառքերով, ձիով և ոտով։ Այս տարի էլ ուխտաւորների թիւը շատ մեծ էր։ Սակայն աչքի էր ընկնում մի աննորմալ երևոյթ, որի մէջ յանցաւոր է էլեկտրաքարշի ընկերութիւնը։ Այդ օրը անհրաժեշտ էր վագոնների թիւը Օրթաճալայի գծի վրա կրկնապատկել, եթէ չասենք եռապատկել, ի նկատի ունենալով անհամար բազմութիւնը։ Սակայն դժբաղդաբար վագոնների թիւը նոյնն էին թողել, և այդ հանգամանքը առիթ էր տալիս մի չը տեսնված իրարանցումի, ջարդի և ոտնահարութեան, երբ էլեկտրաքարշին սպասող ահագին բազմութիւնը վրա էր ընկնում տեղ գրաւելու ընդամենը չորս-հինգ վագոններում։ Հակառակի պէս՝ այդ օրը այդ գծի ամբողջութիւնը խանգարված էր և Պէսկովսկիի վրա հարկ էր լինում նստափոխութիւն անել, որը աւելի էր ուժեղացնում անկերպարան տեսարանը։ Եղաւ և մի ցաւալի դէպք՝ մի տղայ կոտրեց իր թևը։

◆ Այսօր, մայիսի 21-ին, Արեւմտեան Կովկասի նուաճման տարեդարձի օրը, կը մատուցվի պատարագ զինւորական տաճարում, որից յետոյ կը լինի զոհաբանական մաղթանք, որի ժամանակ Արսէնալի սարից կարձակեն թնդանօթ 21 անգամ։

◆ Ներկայումս մորեխ ոչնչացնելու աշխատանքներ կատարվում են Գանձակի, Բագուի և Երևանի նահանգի զանազան տեղերում։

◆ Ինչպէս հաղորդում են, անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչ գեներալ Նէյգէբաուէրը լուրջ տկար է։

◆ Հինգշաբթի, Համբարձման օրը, տեղի ունեցաւ թունաւորմամբ ինքնասպան եղած աշակերտուհի Մարիամ Բագիևի թաղումը։ Վաղ առաւօտից Միքայէլեան հիւանդանոցի մատուռում հաւաքվեցին հանգուցեալի ընկերուհիները, Յովնանեան օրիորդաց դպրոցից, դպրոցի հոգաբարձական և մանկավարժական մարմինները տեսչի հետ և շատ ցաւակիցներ։ Դագաղը մինչև Թանդոյեան եկեղեցի ձեռքերի վրա բերին աշակերտ-աշակերտուհիները։ Պատարագին երգում էր Յովնանեան դպրոցի աշակերտուհիներից կազմված երկձայն երգեցիկ խումբը։ Տխուր ազահանդէսը եկեղեցուց դիմեց Խօջիվանքի գերեզմանատունը, ուր և հողին յանձնվեց վաղամեռիկ օրիորդի մարմինը։

◆ Քաղաքային դումայական մասնաժողովը էլեկտրաքարշի ընկերութեանը դարձեալ տուգանքի ենթարկեց 10,098 ր.՝ պակաս թւով վագոններ աշխատեցնելու համար։

◆ Թիֆլիսի Բուսաբանական այգին գիտական գործնական տեսակէտից ընդլայնելու համար յատկացված է 3,575 րուբլի։

◆ Թիֆլիսում երևան հանվեց գետնախնձոր վաճառողների սինդիկատ, որ գետնախնձորի գինը արհեստականապէս բարձրացրել էր։ Միջոցներ են ձեռք առնված այդ ագահների ոտնձգութիւնը խափանելու։

◆ Մեզ շարունակ գանգատվում են մսավաճառների ագահութեան և շահագործութեան դէմ։ Չը նայած այն հանգամանքին, որ կառավարութիւնից հաստատված սակագնով ոչխարի մսի ֆունտը արժէ 16 կ., բայց ագահ մսագործները վաճառում են ֆունտը 18, 20, 23 կոպէկ։ Իսկապէս հարց է առաջ գալիս, թէ երբ արդեօք վերջ է լինելու արիւնռուշտ մսավաճառների կամայականութեան և ոտնձգութեան։

◆ Մայիսի վերջերին Շուշի՝ իր նոր պաշտօնատեղին է մեկնելու Բագուի հայ եկեղեցիների կառավարիչ Ջաւէն վարդապետը։ Բագուի հայերը մտադիր են հայրսուրբին՝ յիշատակի համար նուիրել մեծ ոսկէ խաչ։

◆ Մադաթեան կղզու աջ ափի վրա գտնվող թէյատունը, որ մերձ է Տէր-Աստուածատուրեանի սղոցագործարանին, երէկ այրվեց ամբողջովին։ Կրակը հանգցնելուն ներկայ էր ի միջի այլոց Կովկասի Փոխարքայի օգնական գեներալ Շատիլովը։

◆ Մայիսի 18-ին, առաւ. ժամը $3^{1}/_{2}$-ին, Տօլլէ, Թայիրեան և Ալիխանեան իւղագործարանում, Վօրօնցօվսկայա փողոցի վրա, անյայտ պատճառից հրդեհ ծագեց, որից այրվեցին մեքենաներ, իւղ և այլ նիւթեր։ Վնասը հաւասարվում է 74,000 րուբլու։ Շինութիւնը, մեքենաները և ապրանքը ապահովագրված են «Ռօսսիա» ընկերութեան մէջ 74,000 րուբլով։

◆ Վաղը, ամսիս 22-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին, Կովկ. Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում նշանակված է Կովկ. Հայոց Հրատարակչական Ընկ. ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը։

◆ Կովկ. Հայոց Հրատարակչական Ընկերութեան Վարչութիւնը խնդրում է հաղորդել, որ ինքն շնորհակալութեամբ ստացել է Գ. Վարդանեանից նրա կազմած «Պատմական Հայաստան և հարևան երկիրները« քարտէզը, որպէս նուէր։

◆ Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Զարջօյի հայոց դպրոցի հոգաբարձութիւնը քաղցր պարտականութեամբ իր շնորհակալութիւնն է յայտնում «Անդրկասպեան Ակցիօներական Նաւթային Ընկերութեան», որ նոյն ֆիրմայի Զարջօյի գրասենեակից մայիսի 11-ին ստացել է 1909/10 և 1910/11 ուսումն. տարիների համար մի հարիւր և քսան (120) րուբլի նպաստը։ Դպրոցը ցարդ կանոնաւորապէս ստացել է, տարեկան 60 րուբլի յիշեալ Ընկերութեան յատկացրած նպաստը»։

◆ Բագւում ռուսները ժողովվելով վճռել են՝ եթէ քաղ. դումայի մէջ չընտրվեն 18 ռուսներ, այն ժամանակ ընտրված ռուսները պէտք է անպայման հրաժարվեն։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ախալքաղ, 9 մայիսի

Ամսիս 8-ին, հասարակական ժողովարանի ակումբում, տեղի ունեցաւ մանկական երեկոյթ-ներկայացում 3 բաժիններով։

I բաժնում ծխական դպրոցի աշակերտ-աշակերտուհիները բաւական աջող կերպով խաղացին «Գող, սիրտը գող» մանկական պիէսը մէկ գործողութեամբ։

II բաժնում փոքրիկ մանուկներն արտասանում էին ոտանաւորներ։ Մէջ ընդ մէջ երգում էր ծխական դպրոցի երկձայն երգեցիկ խումբը։

III բաժնում նոյն դպրոցի սաներից կազմված դերակատարներն օրինակելի խաղով ներկայացրին Լուկաշևիչի «Ծաղիկների մէջ» ֆանտաստիքական պիէսը 2 գործողութեամբ։

Վերոյիշեալ 3 բաժիններն էլ անցան սահուն և գեղեցիկ տպաւորութիւն թողին թէ ներկայ եղող մանուկների և թէ ծնողների վրա։ Անվերջ ծափահարութիւնները շատ անգամ հերթից դուրս բեմ էին կանչում փոքրիկ դերակատարներին, արտասանելու իրանց գողտրիկ ոտանաւորները։

Իրօք այդ օրը կարելի է անուանել «Մանկական տօն»։ Մանուկներն այդ օրը եկել էին ողջունելու ցնծագին մայիսին, որ անսահման բերկրութիւն էր բերել նրանց համար։ Նրանց ուրախութեանը չափ չը կար։ Տարվայ միապաղաղ ու խեղդող մթնոլորտից յետոյ այդ օրը շնչում էին նրանք մայիսեան զովարար ու թարմաշունչ օդը, որ կազդուրում էր նրանց հոգին ու միտքը, որ վերածնում էր նրանց դանդաղաշարժ ու բթացնող կեանքից։

Աննկարագրելի է նման երեկոյթների ունեցած բարերար ազդեցութիւնն ու կրթիչ նշանակութիւնը, մանաւանդ Ախալքաղի հասարակական-կրթական մթնոլորտում, ուր այդպիսի ձեռնարկութիւնները, ափսոս որ, եզակի դէպքեր են և համեմատաբար քիչ են խրախուսվում թէ ծնողների և թէ հասարակութեան միւս անդամների կողմից։ Չը պէտք է մոռանալ, որ այդպիսի երեկոյթ-ներկայացումները կրթում ու ազնուացնում են մանկան հոգին և պատրաստում նրա մատաղ սրտում այն վառ ձգտումներն ու զգացումները, որ տածելու է նա դէպի իր շրջապատը, դէպի իրան խնամող հասարակութիւնը։

Առանձնապէս խրախուսանքի արժանի են ծխական դպրոցի ուսուցչական կազմի եռանդուն ու անխոնջ ջանքերը, որոնցով այդ ուսուցիչները հաղթել էին բազմաթիւ խոչընդոտներ և հրապարակ հանել այդպիսի մի սիրուն և պատասխանատու գործ։

Գաճ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 19 մայիսի

Գայիանեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը, ստիպված այն զանցառու վերաբերմունքից, որ ցոյց են տալիս Մողնու եկեղեցու ծխականները դէպի իրանց անունով պահվող դպրոցը, խոնարհաբար խնդրում է՝ ձեր թերթի միջոցով յայտարարել այդ ծխականներին, որ երեքշաբթի, մայիսի 24-ին, երեկոյեան 7 ժամին, նշանակված է վերջնական ժողով, չը կայացած ծխական ժողովների փոխարէն, լսելու և հաստատելու առաջիկայ դպրոցական տարվայ նախահաշիւը և ծանօթանալու հոգաբարձութեան մտադրութիւնների հետ դպրոցի ապագայի վերաբերութեամբ։ Հոգաբարձութիւնը ստիպված է յայտարարել, որ եթէ ծխականները այս անգամ ևս հրաժարվեն օգտվել իրանց իրաւունքներից, նա ստիպված կը լինի իր որոշումներն ուղարկել թեմակալ առաջնորդի հաստատութեանը, առանց կանխօրէն ծխականների հաւանութեանը ենթարկելու։

Անդամ հոգ. Նիկ. Տէր-Ղևոնդեան

—

Բագու, 8 մայիսի

«Մշակի» այս տարվայ № 87-ում պ. N. N. իր՝ Սղնախից գրած յօդուածում մեղադրում է ինձ, որ դրժել եմ իմ խօսքը, որ ես 2 տարի առաջ գրաւոր կերպով խոստացել եմ Մաչխաանում հիմնվելիք հայոց դպրոցին տարեկան ուղարկել 250 ր. 5 տարի ժամանակով, սակայն «Միկիչ-Նուբարեանը դրժեց իր խօսքը, ուստի դպրոցը չը բացվեց, և իր այս վարմունքով խայտառակում է ոչ թէ հասարակութեանը, այլ հէնց իրան»։

Նախ՝ մի փոքրիկ նկատողութիւն նամակագրին. զգոյշ լինել բառերի գործածութեան մէջ։

Ճիշդ է, որ ես գրաւոր կերպով խոստացել եմ Կուլտուրական Միութեան կրթական սեկցիային 5 տարվայ ժամանակին 200 ր. (և ոչ 250 ր.) Մաչխաանում բացվելիք հայկական դպրոցին նպաստ, եթէ Կուլտուրական Միութեանը կաջողվի համոզել Մաչխաանա գիւղի հասարակութեանը՝ բանալ դպրոց։ Իմ գրած պայմանից պարզ երևում է, որ իմ նպատակն է եղել ոչ թէ դպրոց բաց անել, այլ մի տեսակ խթան լինել փոքրիկ նպաստովս գիւղի հասարակութեան, որ ինքը իր միջոցներով դպրոց պահէ։ Ես համոզված էի, որ 5 տարվայ ժամանակամիջոցում գիւղական հասարակութիւնը, տեսնելով դպրոցի տուած արդիւնքը, վերջապէս կը զգայ այդ հիմնարկութեան անհրաժեշտութիւնը և առանց կողմնակի նպաստի ինքը կը պահպանէ դպրոցը։

Այսպէս պիտի լինի իմ կարծիքով ամեն տեղ, եթէ ուզում ենք կրթական գործը մեր հասարակութեան մէջ դնել հաստատ հիմքերի վրա։

Սակայն մինչև այսօր, չը նայելով Կուլտ. Միութեան գործ դրած ջանքերին, չի աջողվել բանալ դպրոց Մաչխաանում, որով ես ինձ ազատ եմ համարել նպաստ տալուն, համաձայն իմ գրաւոր խոստման Կուլտուրական Միութեան։

Ի հաստատութիւն իմ ասածների ուղարկում եմ «Մշակի» խմբագրութեանը Կուլտուրական Միութեան կրթական սեկցիային ուղղած իմ գրութեան պատճէնը 1907 թ., № 217, 5 մայիսի 1911 թ., որը (կամ նրա հայերէն թարգմանութիւնը) խնդրում՝ եմ տպագրել ընդ սմին *)։

Ես դարձեալ կրկնում եմ. խոստանում եմ տալ Կուլտուրական Միութեան կրթական սեկցիային տարեկան 250 ր. նպաստ (փոխարէն 1907 թ. խոստացածս 200 ր.) Մաչխաանա գիւղում բացվելիք հայ տարրական դպրոցի օգտին 5 տարի շարունակաբար, մի-

*) Արդարև, այդ վաւերացված պատճէնը հաստատում է նամակագրի ասածը։ Ծան. Խմբ.

այն հետեւեալ պայմանով. դպրոցը պիտի բացվի երկու տարվայ ընթացքում այս նամակս հրատարակվելու օրից հաշւած՝ և երկրորդ, նպաստս մացնում եմ սեկցիայի դրամարկղը գիւղում դպրոցը բացվելուց յետոյ։ Եթէ երկու տարվայ ընթացքում դպրոցը չը բացվի, ես ինձ միանգամ ընդ միշտ ազատ եմ համարում իմ խոստումս կատարելուց։

Այս բոլորից յետոյ ընթերցող հասարակութեանն եմ թողնում դատելու, թէ որքան բարեխիղճ է եղել պ. N. N, որի հետ այս նամակովս վերջ եմ դնում յետագայ ամեն մի վիճաբանութիւններին։

Լ. Մելիք-Նուբարեան

—

Մարզըվան (Թիւրքիա), 5 մայիս

Քաղաքիս ազգային ս. Սահակեան նախակրթարանի վարժարանի ուսուցչական մարմինը որոշած է առաջիկայ յունիս 30-ին (ըստ թ.), ս. Թարգմանչաց տօնին օրը, յոբելեանը կատարել իր երեք վաստակաւոր պաշտօնակիցներուն՝ 1) Պօղոս վարժապետ Անդրէասեանի 50-ամեակը (1861—1911), 2) Հաջի Բարսեղ Անտէլեպեանի 25-ամեակը (1885—1911), 3) Մամիկոն Վարժապետեանի 25-ամեակը (1885—1911) երկարամեայ կրթական արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւնը գնահատելու համար։

Յոբելեանական յանձնաժողովս պատիւ ունենալով ծանուցանել այս ձեռնարկը՝ կը սիրէ յուսալ թէ արձագանգ պիտի գտնէ ամ կրթական մշակներու, յարգելի յոբելեարներու բազմաթիւ աշակերտներուն և կրթասէր հասարակութեան բոլոր խաւերուն մէջ։

Յոբելեանական յանձնախումբին
Նախագահ՝ Գ. Օզանեան
Ատենադպիր՝ Ս. Գըլտըեան

Շնորհաւորութիւններ, նուէր և այլն ղրկել յանձնախումբի նախագահին հետեւեալ հասցէով. Գարբիկ Օզանեան, Մարզըվան (Merzifoun).

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Հրաժարական տուին Պետերբուրգի համալսարանի ռեկտորը և պրոռեկտորը։

✦ Ժող. լուս. մինիստր Կասսօն կարգադրեց նորից ընդունել արձակված ուսանողների մի մասին Պետերբուրգի համալսարանում։

✦ Մենշիկովը «Нов. Время»-ում պահանջում է բոլոր ազատ հողերը Կովկասում տալ ռուս գիւղացիներին և արգելել հայերի, պարսիկների և թուրքերի գաղթը։

✦ Թիւրքական «Մ. և Ա.» կոմիտէն ռուսական նօտայի առիթով տրամադրված է ռազմական ոգով։ Առհասարակ Թիւրքիայի գրգռված տրամադրութիւնից ուզում է օգուտ քաղել Գերմանիան՝ իր պրէստիժը Թիւրքիայում ուժեղացնելու նպատակով։

✦ Կ. Պօլսում պաշտօնավարող ռուսաց դեսպան Չիրիկովը Թիւրքաց արտաքին գործերի մինիստր Րիֆաթ-փաշայի հետ ունեցաւ մտերմական խօսակցութիւն ռուսական նօտայի առիթով։

✦ Արժանահաւատ աղբիւրից հաղորդում են, որ Ռուսաստանը գործել է լիակատար համաձայնութեամբ Ֆրանսիայի, Իտալիայի և Անգլիայի հետ։ Այդ պատճառով Բ. Դրան անզգուշացիչ պատասխանը կարող է ամենալուրջ հետեւանքներ առաջ բերել։

✦ Իբրև լուր հաղորդում են, որ Ռուսաստանը՝ նախ քան իր նօտան Թիւրքիային ուղարկելը՝ հարցրեց Բեռլինին, թէ արդեօք Գերմանիան պաշտպանութիւն ցոյց կը տայ, թէ ոչ։ Պատասխանը բացասական էր։

✦ Թիւրքաց կառավարութիւնը չեռնոգորական կառավարութեան նօտային պատասխանեց այսպէս. «Չեռնոգորական հողի վրա Թիւրքաց զօրքերի կատարած աւերումները չունեն նախորոշեալ բնաւորութիւն, այլ բացայայտվում են ապստամբութեան րայօնի մօտ գտնվելով։ Սակայն, եթէ չեռնոգոր զինուորները կը պատասխանեն Թիւրքաց զօրքերի գնդակներին, այն ժամանակ Թիւրքաց կառավարութիւնն իր վրա չի վերցնի առաջ գալիք հետեւանքների պատասխանատւութիւնը»։

✦ Չեռնոգորական կառավարութիւնը ի նկատի ունենալով Թիւրքիայի զինուորական պատրաստութիւնները սահմանագլխին՝ իր կողմից ևս ամրացնում է իր սահմանները և կենտրոնացնում է սահմանին մեծ թւով զօրքեր։

✦ Չեռնոգորիան պատրաստութիւններ տեսնելով պատերազմելու՝ կանանց և երեխաներին ուղարկում է անմատչելի լեռները։

✦ «Р. Сл.»-ին արժանահաւատ աղբիւրից Կ. Պօլսում յայտնել են, որ դրութիւնը դառնում է չափազանց լուրջ։ Բ. Դրան պատասխանը Չարիկովին՝ աւելի ևս ամօթալի է Ռուսաստանի համար, քան այդ կարող է երեւալ առաջին հայեացքից։

✦ «Р. Сл.»-ի թղթակցին Կ. Պօլսում յայտնեցին, որ կարող է ամենալուրջ բարդութիւն առեղծվել Թիւրքիայի և Ռուսաստանի միջև։ Ռուսաց դեսպան Չարիկովը բանակցութիւններ է վարում ֆրանսիական և իտալական կօլլէգների հետ։

✦ Թիւրքաց կառավարական շրջաններում տիրում է մեծ յուզմունք։ Միակ մինիստրը, որ չէ կամենում պատերազմել Ռուսաստանի հետ, Մահմուդ Շեվքէտ-փաշան է։ Մնացած մինիստրների խաղաղասիրութիւնը կասկածելի ենթակայ է։

✦ Պատերազմը Ռուսաստանի հետ Թիւրքիայում համարվում է միանգամայն հնարաւոր և նոյնիսկ Թիւրքիայի համար անվտանգ։ Կ. Պօլսում կարծում են, որ ռուս-ճապոնական պատերազմը բաւականին պերճախօս ապացոյց է դրան։

✦ Թիւրքիան գաղտնի հրամաններով զէնքի է կոչում Ադրիանուպօլսի, Սալօնիկի և Մօնաստիրի շրջանների պահեստներին։ Առհասարակ ամենուրեք նկատվում են պատերազմական պատրաստութիւններ ոչ միայն կռւելու Չեռնոգորիայի դէմ, այլև բալկանեան միւս պետութիւնների։

✦ Թիւրքաց օֆիցերութիւնը չափազանց գրգռված է։ Սալօնիկում օֆիցերները բացէ ի բաց պատերազմ են աղաղակում։

✦ Ցէտինիէից շտապով հեռագրում են, որ ապստամբների բոլոր դիրքերի վրա սկսվել է ուժեղ ռմբակոծութիւն։

✦ Չեռնոգորական սահմանագլխից հաղորդում են բազմաթիւ ընդհարումների մասին, որոնք տեղի են ունենում զօրքերի և չեռնոգորական սահմանագլխային պահակախմբերի միջև։

✦ Ցէտինիէից հերթական հեռագրով տեղեկացնում են, որ բոլոր փաստերի հիման վրա տեղական ղեկավար շրջաններում պատերազմը Թիւրքիայի հետ անխուսափելի է համարվում։

✦ Չեռնոգորիան ձեռնարկել է մօբիլիզացիայի նախնական աշխատանքներին։

✦ Ցուլխին Վիէննա է գնալու Թիւրքաց մեծ վէզիր Հակկը-փաշան և տեսակցելու է կոմս Էրենտալի հետ։

✦ Չեռնոգորական հասարակական կարծիքը կողմնակից է պատերազմի։

✦ Պետէրգօֆում և Էսսենտուկիում այս տարի բժշկվողների թիւը չափազանց մեծ է։

✦ Րէյտէրի գործակալութիւնը հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ Անգլիան աջակցում է ռուսական նօտային ընդդէմ Թիւրքիայի։ Ընդհակառակն «Daily News»-ը խիստ քննադատում է նօտան՝ անուանելով այդ վիրաւորական վաւերաթուղթ։

✦ Թիւրքական բոլոր կուսակցութիւնները անխտիր յուզված են ռուսական նօտայից։ Անգամ ռուսասէր լրագիրները գայրացել են։

✦ Պաշտօնական աղբիւրներից հերքվում է այն տեղեկութիւնը, թէ իբր Թիւրքիան չէ ընդունել ռուսական նօտան։ Ֆրանսիան պաշտպանեց Ռուսաստանին, Անգլիան չէ կամենում խիստ դիմադրել Գերմանիային։

✦ Պետերբուրգում պաշտօնավարող Թիւրքաց դեսպան Թուրխան-փաշան այցելեց արտաքին գործերի մինիստրութեան ժամանակաւոր կառավարիչ Ներատովին և յայտնեց, թէ Թիւրքիան վշտացած է նօտայից, որ իրերի դրութեան հետեւանք չէ։ Թիւրքիան Չեռնոգորիայի նկատմամբ թշնամական մտքումներ չունի։

✦ Գերմանական դիպլօմատիական շրջաններում սենսացիոն լուր է պտըտվում, թէ իբր Ֆրանսիայի և Գերմանիայի միջև գաղտնի համաձայնութիւն է կապվել Մարօկկօյի վերաբերմամբ, որի համաձայն Ֆրանսիան Գերմանիային տալիս է տնտեսական խոշոր արտօնութիւններ և փոխարէնը իրան է վերապահում գործողութիւնների լիակատար ազատութիւն։

✦ Մուլույ գետի մօտերը ֆրանսիական զօրամասի և մարօկկօցիների միջև տեղի ունեցաւ արիւնահեղ ընդհարում։ Մարօկկօցիները կորցրին 200 սպանվածներ և 500 վիրաւորվածներ։

✦ Բէլգիայում չինական կառավարութիւնը կնքում է 20 միլիօն տաէլի նոր փոխառութիւն՝ հեռագրական հաստատութիւնների համար։

✦ Խակարտոյում հսկայական չափերի հասած հրդեհը հնար եղաւ հանգցնել միայն կատաղի հեղեղի օգնութեամբ։ Հրդեհի պատճառած վնասները անհաշւելի են։

✦ Բէնգալիայում մահմեդականները կողոպտում ու հրդեհում են հնդիկների գիւղերը։

✦ Րօստովում (Դ./վ.) Օգինցովի խոշոր գրասենեակից ծառայող Ժուրավլեվը յափշտակեց 50,000 րուբլու փող, գոհարեղէն, խաղարկու տոմսեր և արժէթղթեր։

✦ Պարսկաստանում անհանգիստ աւազակ ցեղերի դէմ կռւելու համար ուժեղ զօրամաս է ուղարկված Եփրեմի հրամանատարութեան ներքոյ։

✦ Նախիջևանի քաղաքային դուման ևս միացաւ Րօստովի միջնորդութեանը համալսարան բանալու հարցի առիթով, որի համար նա կարող է տալ 250,000 րուբլի և հողաբաժին այն պայմանով, որ համալսարանն անուանվի Պրիաշովեան համալսարան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

18 մայիսի

ՆԻԺՆԵՏԱԳԻԼՍԿԻ ԶԱՎՕԴ։ Ալապայեվի պօստային բաժանմունքի կառավարիչ Սալտուբինը յափշտակեց 10,000 րուբլի։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ։ Մի տան փլուածքից մահացու վիրաւորվեցին հինգ բանւորներ։

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Բարձր դատարանը արդարացրեց «Վապաուս» լրագրին, որ մեղադրվում էր Նորին Մեծութեանը վիրաւորելու մէջ։

ՊԱՐԻԶ։ Բօրժօմ հանքային ջուրը թոյլատրել են ներմուծել Ֆրանսիա։

19 մայիսի

ԲՐԻՒՍՍԵԼ։ Թագուհու առողջութիւնը բոլորովին վերականգնվեց։

ՄԻՆՍԿ։ Ռուս մարդկանց բազմամարդ ժողովում նահանգապետի, Դումայի անդամներ Գիժիցկիի և կոմս Բօբրինսկիի ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ համառուսական ազգային միութեան բաժանմունքի բացումը։ Ներկայ եղողների միահամուռ ցանկութեամբ ուղարկվեց ամենահպատակ հեռագիր Կայսրին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ծիրք իջնելու համար մրցանակն ստացաւ օդագնաց Վասիլեվը, երկրորդ մրցանակը՝ Եֆիմօվը, երրորդը Լեբեդեվը։ Մարդկանց հետ թռչելու համար առաջին մրցանակը ստացաւ Լեբեդեվը, երկրորդը՝ Մէգնօն։

Իշխան Կուդաշեվը ընկաւ աէրօպլանից և ջարդվեց։ Գործիքը փչացաւ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ԿԱՆԱՆՑ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

„Մօդեռն“ թատրօնում ամեն օր տեղի ունեցող կանանց ֆրանսիական ըմբշամարտը գրաւում է դէպի իրան հետաքրքրվողների մեծ բազմութիւն։

Հինգշաբթի երեկոյեան ըմբշամարտող 5 զոյգերից աչքի ընկան իրանց նուրբ տեխնիկայով հետեւեալ զոյգերը. աւստրուհի Օֆէնբախէր—լեհուհի Եանկօվսկայա, և գերմանուհի Դամբերգ—սպանուհի Գիրալդի։

Առաջին զոյգի մարտնչումը յամառ բնաւորութիւն ունէր. մարտնչողներից իւրաքանչիւրն աշխատում էր ցոյց տալ հասարակութեանը իր ունեցած տակտիկան և ուժը, գեղեցիկ ձեւերը։ 12 րոպէ 13 վայրկ. յամառ ըմբշամարտից յետոյ Եանկօվսկայան յաղթեց Օֆէնբախէրին։

Երկրորդ զոյգի մարտնչումը միանգամայն կենտրոնացրել էր իր վրա ներկայ եղող հասարակութեան ուշադրութիւնը։ Գերմանուհի Դամբերգի առաջին դէբիւտն էր այդ երեկոյ։ 15 րոպէ 32 վայրկեանից յետոյ Դամբէրգը գետնովը տուեց իր հակառակորդուհուն, սակայն վերջինս իրան յաղթված չը համարեց և հրաւիրեց գերմանուհուն վճռական ըմբշամարտի։ Հասարակութիւնը Դամբէրգին արժանացրեց բուռն ծափահարութիւնների։ ***

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ս. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Высочайше Утвержденное Русское Общество Пароходства Торговли учрежд., въ 1856 г.

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Ամառային երթեւեկութիւն

ՂՐԻՄ-ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻԾ

Մեկնում են Բաթումից

I Պօստային-մարդատար շոգենաւեր.
Երեքշաբթի ժամի 9-ին երեկոյեան, շրջանակի գծով.
Հինգշաբթի » 12½ գիշերը » »
Շաբաթ » 10 երեկոյեան ուղղակի »

II Մարդատար շոգենաւեր.
Երկուշաբթի ժամի 1 ցերեկը, շրջանակի գծով։
Շաբաթ » 12 » » »

III Մարդատար-ապրանքակիր շոգենաւեր.
Չորեքշաբթի առաւ. ժամի 4-ին շրջանակի գծով.
Ուրբաթ » » » » »

Ժամերը Պետերբուրգի են։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՓՕՍՏԱՅԻՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն դէպի Ալէքսանդրիայի, Բօլգարիայի, Մակեդոնիայի, Սերբիայի, Անատոլիայի, Պարսից-Ծոցի (Персидскій заливъ) գծերի բոլոր նաւահանգիստները։

ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ուղղակի Պետերբուրգ, Րիգա, Լիբավա և Րէվել։

Տոմսակները կարելի է գնել Թիֆլիսի գրասենեակում՝ Վելեամինօվսկայա փողոց, № 18.

Հեռախօս № 11.

Ընդունվում են եւ ապահովագրվում են ապրանքներ ճեռնտու պայմաններով։

Գործակալ՝ Ս. Խ. Սուլխանեանց

(շ.) 0—1

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։

Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11. / երեկ. ժ. 5—7.

Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տել. № 1067.

(օ. մ.) 1179. 100—95

Դ-ր Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ

ՄԵԿՆԵՑ ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ (Կովկասեան հանքային ջրեր), որտեղ կընդունի հիւանդներին մինչև սեպտեմբերի 1-ը։

(Ե.Հ.շ.) 1227. 100—85

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

Կիրակի, մայիսի 22-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Կուկիայի Նորաշէն ս. Աստուածածին եկեղեցու չափահաս ծխականները հրաւիրվում են յիշեալ եկեղեցի երկրորդ և վերջին ժողովի՝ լսելու հաշւետուների զեկուցումը երեցփոխ Վ. Մամիկոնեանի հաշիւների վերաբերեալ՝ և ընտրելու երէցփոխ և երկու հոգաբարձուներ։

Գործակալ՝ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեան

(ա. օ.) 553. 2—1

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

5 տիրաժ, խաղաքանչ. մէջ գլխաւոր շահումը

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ

Մօտակայ տիրաժը 7/20 յուլիսի։
Բոլոր տիրաժների արժէքը 16 րուբ.
Մասնաճ. պատուէր տալուց 6 ր., սեպ. և նոյ. 5ր.
Փողը կարելի է ուղ. և ռուս. պօստ. մարկաներով։
Տիրաժի թղթերը ուղարկվում են ձրի։

ԸՆԿ. ԲԵՐՆԱՐ և ԿՕՄՊ., ՊԱՐԻԶ
30, Սէվաստոպօլսկի բուլվար, 30.
Գրել և հասցէագրել կարելի է ռուսերէն։

(B. 36380) 383. 18—6

Տաշքենդի հայոց աղօթատան համար հարկաւոր

ՄԻ ՀՄՈՒՏ ՏԻՐԱՑՈՒ

հաճելի ձայնով, զիտակ եկեղեցական ձայնագրութեան և ազգային-ժողովրդական երգերի, որ և կարողանայ դպրոցում երգեցողութեան դասեր վերցնել առանձին վարձատրութեամբ։ Տիրացուական տարեկան եկամուտը ռոճիկի հետ միասին 500 ր., չհաշւած դասերը։ Գերադասելի է առանց ընտանիքի։ Տրվում է սենեակ։ Դիմել՝ Ташкентъ, Свящ. Маркосу Теръ-Мкртчьянцу.

(օ. մ.) 533. 3—2

ԱԿՑԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ“

(հիմնված 1860 թ.)

Իզմայլօվսկի պր., № 27.

ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼ, ՊԱՐԻԶ 1900 Թ.

Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ ԿՐԿՆԱԿԻ
Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ ԵՌԱԿԻ
Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆ № 4 (ԷԿՍՏՐԱԿՏ)

= Առաջինը ըստ յատկութեան։ = Ծախվում է ամենուրեք։ =

«Ս.-Պետերբուրգի Քիմիական Լաբօրատորիա» Ընկ. խնդրում է, ի նկատի ունենալով կրկնվող կեղծիքները, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի անուան վրա, որ բաղկացած է միայն երեք խօսքից՝ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ», և Ընկ. մարկայի վրա, որ ներկայացնում է ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ արձանը՝ Պետերբուրգի Սենատսկի հրապարակում։

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

520. 8—1

PEPTONATE de FER ROBIN

ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ ՊԷՊՏՕՆԱՏ ՌՕԲԷՆ'Ի

Իսկական երկաթային աղ, հեշտ ընդունելի, որ պատրաստել է պ. ՌՕԲԷՆԸ

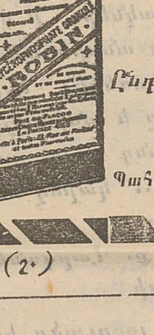

Ռօբէն'ի Երկաթը արագ ներգործում է ՍԱԿԱՒԱՐԻՒՆՈՒԹԵԱՆ, ԴԵՂՆԱԽՏԻ և բոլոր թուլութիւնների դէմ։ Տալիս է ախորժ և երբէք կապութիւն չէ առաջացնում։

ԱՅԴ ԴԵՂԸ ՈՉ ՄԻ ՀԱՄ ՉՈՒՆԻ։

Ընդունվում է օրական երկու անգամ՝ 10-ից մինչև 30 կաթիլ, ուտելու ժամանակ, ջրի կամ գինու մի փոքր քանակութեան մէջ։

Իւրաքանչիւր սրուակը բաւականանում է 3 շաբաթ կամ 1 ամիս։

Վաճառվում է դեղատներում եւ ամենայն խանութներում։

Պահանջեցէք փաքր. դրոշմը «ՌՈՒԻՆ» և գործարանատիրոջ անունը ՌՕԲԷՆ։ Խուսափեցէք անպէտք կեղծիքներից։

(2.) (M. 152675) 333. 12—6

ԻՎԱՆ ՋԱԽ. ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ (ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ)

ԵՒ ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

ընդունելութեան քննութիւնները՝ մայիսի 31-ին, յունիսի 1-ին, 2-ին, 3-ին և 4-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը մայիսի 10-ից։ Разъѣзжая (Толстовская), № 19, Վորոնցովի արձանի հանդէպ։

(օ. մ.) 493. 4—4

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐԱԾՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

8-ԴԱՍԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ

Ընդունելութեան քննութիւնները կը սկսվեն մայիսի 31-ին, յունիսի 1-ին, 2-ին, 3-ին և 4-ին։

Այբուբենական բաժանմունքը մտնելու համար քննութիւն չէ պահանջվում։ Խնդիրների ընդունելութիւնը մայիսի 10-ից։ Елизаветинская ул., № 79.

(օ. մ.) 494. 5—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՒ

ՀԱՐԵՒԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ

ՔԱՐՏԷԶԸ

մեծադիր եւ գունաւոր։

Մասշտաբ 1:800,000.

Երկարութիւնը 2 արշ. 10 վերշ., լայնութիւնը 1 արշ. 7 վ.։

Կազմեց Գ. Վարդանեան, նկարեց Գ. Դիւստերդիկ։

ԳԻՆՆ Է 4 ՌՈՒԲԼԻ։

Վաճառվում է Թիֆլիսում բոլոր գրավաճառանոցներում, Բագւում «Сотрудникъ»-ի։ Գլխաւոր պահեստը՝ Թիֆլիս, Ванкскій пер. № 7, Գ. Վարդանեան, կամ Литогр. «Дюстердикъ», Судебная № 29.

(օ. մ.) 486. 6—6

ՀԻՊՆՕՏԻԶՄԻ

ԹՂԹԱԿՑԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍ

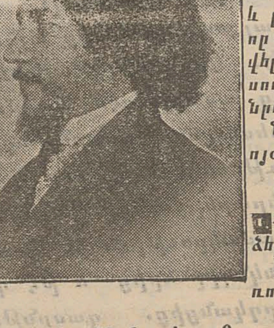

Հիպնօտիզմը սահմանված է լինել ամենաուժեղ միջնորդը բուժական կրթութեան և բարենորոգչական զարգացման մէջ։ Որ հիպնօզական երեւոյթը գոյութիւն ունի և որ ամեն ոք ենթարկվում է այդ բնական ուժի ազդեցութեանը, այլ ևս կասկածի տեղիք չէ թողնում։ Հիպնօտիզմի կարեւորութիւնը ընդունված է բոլոր նրանցից, որոնք լուսաւորված են այս գիտութիւնը։ Հիպնօտիզմի հակառակ խօսում են նրանք, որոնք սխալ են ըմբռնած ներշնչման օրէնքը։

Ներշնչման սկզբունքի մէջ է գտնվում աջողութեան և առողջութեան ուժի-մուտքը։

ՍՈՎՈՐԵՑԷՔ ՀԻՊՆՕԶԱՑՆԵԼ. ՍՈՎՈՐԵՑԷՔ ՆԵՐՇՆՉԵԼ

Հիւանդութիւնը անբնական է. սովորեցէք դարմանել ձեզ ձեր հիւանդութիւններից ձեր սեփական հոգու զօրութիւնով։

Մտախոհութիւնը ուժ է. սովորեցէք ուղղել ձեր մտախոհութիւնը յօգուտ առողջութեան, երջանկութեան և աջողութեան։

Մասնագէտ հիպնօտիստ Յարութիւն Շէքէրջեանը պատրաստած է մի թղթակցական կուրս հայերէն լեզուով հայերի համար։ Այս կուրսը պարզ և հասկանալի լեզուով պարզում և բացատրում է հիպնօտիզմի երեւոյթը, և սիստէմի վերածված դասերով սովորեցնում է ընթերցողին այս «խորհրդաւոր» գիտութեան գաղտնիքները։

Հիպնօտիզմ կարող է սովորել ամեն ոք։

Հիպնօտիզմի կուրսի արժէքի և այլ մանրամասնութիւնների համար պիտի ուղարկել 10 կօպէկի նամականիշ և ստանալ նոյն հեղինակի «Ինչպէս հիպնօտացնել» գրքոյկը։

Դիմել հետեւեալ հասցէով՝ Америка. Haroutun Shekerjian. 3758 Indiana Ave. Chicago, Ill. U. S. A.

(Ե.Հ.) 689. 100—93